

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S. D. P. B.
Coll. No. 259

Title Pratishthanayukt

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 259

Subject : *Dharma's antya*

Title : *Pratishtha Mayukha - the 8th of Bhagwant*

Author : *M. Lakshman*

Scribe : —

Date of the work : —

Date of the Ms. : —

Place of the work : —

Place of the Ms. : —

Size : *10.6" x 8"*

Extent : *46 pll.*

Language : *Sanskrit*

Script : *Devanagari*

Remarks : *Complete*

॥ अथ प्रतिष्ठासूप्रारंभ ॥

श्रीगणेशाय नमः॥ महोमहत्समाराध्यजलोत्सर्गमथोक्तवान् प्रतिष्ठासर्वदेवानां नीलकण्ठो वदत्य-
 सो तत्र तत्काळाविष्णुधर्मोत्तरे चैत्रे वा फाल्गुने वा पित्र्येष्टे वा माघे वा सर्वदेवानां प्रति-
 ष्ठाशुनदासते रिक्तान्यतिथिषु स्यात्सावरे नो मान्यकेतयेति तत्रैव आपादे द्वे तथा मूलमुत्तरा-
 त्रयमेव च ज्येष्ठाश्रवणरोहिण्यः पूर्वानाद्रपदा तथा हस्तोश्विनीरेवती च पुष्यो मृगशिरस्तथा
 अनूराधा तथा स्वाती प्रतिष्ठासु प्रशस्यन्ते इति अत्रापादे द्वे इत्यनेनैवोत्तराषाढा प्राच्यावप्युत्तरात्र-
 यपदमुत्तराफाल्गुन्युत्तरानाद्रपदापदयोरर्थवत् नारसिंहे तथा महाश्विनो मास उत्तमः सर्वकाम-
 दः देवी तत्र महाशक्रपांसुनापि प्रतिष्ठिता भवते फलदा पुंसां कर्कस्ते च वृषस्तिष्ठते नतिथिर्न च
 नक्षत्रं नो प्रवासो न कारणं मातृनेरयवाराह नारसिंह त्रिविक्रमाः महिषासुरहं च अश्विण्यां वेदसि-
 णायने च्छचिन्तिषेधः आर्द्रादिके स्वातिविरामकाले नक्षत्रं देदशके स्थितेर्के विवाहचौलव्रतव-

९

मष्टसहस्रं

धदीक्षासु प्रतिष्ठादिकार्ये नैवेति अथ संचारा अर्कादिग्रहसमिधां प्रत्येकं मष्टशतं संक्षेपपक्षे आ-
 ज्यचर्वादि लोकपालादिया गायपलाशादि समिधां प्रत्येकं मष्टसहस्रं मष्टशतं वा पुष्पमालाः कुंकुमं
 कर्पूरः कस्तूरी चंदनं गुग्गुलुर्धूपदहनं आरार्तिकं चंदापादुकादर्पणं व्यजनबलिसा मग्रीपायसनक्ष्य
 नोज्यं नैवेद्यं होमार्थं तिलआज्ययवाक्षतफलादिकं प्रतिकुंडं विष्टराश्वत्थारः प्रतिकुंडं स्तुकस्कवो
 असनानि त्रिसूत्रीश्वेतोणसूत्रं सर्वतो मद्रादिरचनायश्वेतरक्तपीतनीलकण्ठवर्णकाः स्तपनक-
 लशाः पल्लवाः कदलीस्तंभः पताकादश ध्वजाश्च दशतेषां वेणुदंडः बज्रमौक्तिकं वेडूर्यशंखस्फटि-
 कपुष्करगेन्द्रनीलमहानीला इति रत्नाष्टकं हरितालमनशीलान्नकक्ष्णान्नमौक्षिककोशीस्व-
 र्णमाक्षिकं गौरिका इति धातुष्टकं तिलयवमुद्गु गोधूमनीरवाश्यामाकसर्पपत्री हर्षतिबीजाष्टकं
 सुवर्णरजतताम्रलोहत्रपुसीसरांगारिरिति धातुष्टकं श्वेतरक्तचंदनागरुअर्जुनोशीरविष्णुकां

गंधकं

तासहदेवीलक्ष्मणास्त्यष्टौषध्यष्टकं मधुपर्कपात्रं सोवर्णताम्रं वा अर्घ्यपत्रं शाल्ये कद्विनिमापसु
 वर्णशलाकास्थापनीयकलशरत्नानि षोडशद्वारकलशाः अष्टौलोकपालकलशाः वेदिकलशाश्च
 त्वारः वारुणमंडलकलशाः ग्रहपीठकलशाः कुंडकलशाः कुंडसंख्ययानिद्राकलशाः स्नपनकलशाः
 पंचचत्वारिंशत् कलशसंख्यया शरावाणि धारासहस्रान्वितो कलशो गजाश्वस्थानवल्मीकसं
 गमकुलद्वयवराहोत्सातराजद्वारमृदुः सुरामांसीवचाकुष्ठशैलेयहरिद्रादारुहरिद्रासटीचंपकमु
 स्ताईतिसर्वेष्वध्यः पंचगव्यं पृथक् पृथक् श्रीह्रियवति लुगो धूमनीवारश्यामा कमुद्राईतिसप्तधा
 न्यानि शय्यासोपस्काराश्वेतवस्त्रं चामरं विचित्रविज्ञानं त्रयोदशकुलपट्टाः कलशानि क्षेपणेष्वध्यः
 ऋत्विक्वरणसामग्री शिल्पिचरुयुगमित्यादिसं नृत्यसं नारो मूर्तिप्रतिष्ठादिनात् प्राक्सप्तम
 दिने पंचमदिने त्रिदिने द्विदिने सद्यो वा प्रासादाग्रे मंडपं कृत्वा तन्मध्ये चतुरस्तां पंचहस्तां चतुर्हस्तां वा ह्य

स्तोत्रितां वेदिं मंडपोतरेतद्वर्धनं तृतीय नागेन चतुर्थ नागेन वा चतुर्द्वारं स्नपनमड पंतत्रवेदिकात्रयं च रु
 त्वा शिल्पिस्थानात् प्रासादाद् प्रादक्षिण्येन देवं तत्रानीया सने निद्या याचांतः प्राणनायम्यमासासाधु
 क्षिरव्यास्यां मूर्तौ लिंगे वा देवकलां सां निध्यार्थं आयुः श्रीः सर्वफलाक्षेयसुखकामईश्वर प्रीतिकामो
 वा अमुकमूर्ते लिंगस्य वा प्रतिष्ठां करिष्ये इति संकल्प्य गणपतिपूजनं पुण्याह्वाचनं कृत्वा प्रतिष्ठा
 यागनिमित्तं श्राद्धमेतत्सु दुर्लभं यजमानोत्तमः शक्यं करिष्ये मातृपूजनं पूर्वकमिति मंत्रमुत्क्रामा
 नृकापूजनं नां दी श्राद्धं च कृत्वा चार्यं कृत्वा द्वात्रिंशत् षोडशाष्टौ चत्वारो वा ऋत्विजनष्टौ चत्वारो वा द्वार
 पालान् कृत्वा तान् संपूजयत् मधुपर्कादिना सदस्यवरणमथ नेति त्रिविक्रमादायः ततः मंत्रमूर्तिर्न वा
 न्नाथसंसारोच्छेदकारकदेवः पूजाहोयथा स्यात्कुरु धर्मोद्भूतिचनः संसारजय नीतेन अयं यज्ञः सुनक्ति
 तिः प्रारब्धस्वप्नसादेन निर्विघ्नं न वत्विति आचार्यं प्रथ्यन्तूर्यघोषैः सपरिकरः संपूर्णकुंभो नद्रं कर्णे

निरितिमंत्रेण महामंडपं प्रदक्षिणीकृत्य पश्चिमद्वारेण प्रविशेत् तत्राचार्यः अपक्रामंतु नूतानि
 पिशाचाः सर्वतोदिशं सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्मसमारभे इत्युक्ता तत्र सर्षपांस्त्रिकीर्य देवाः आ
 यांतु यातु धानाः पः आयांतु विष्णो देवयजनं रक्षस्वेति रक्षां कृत्वा वेदिकाग्नेयकोणे स्तूयमाणं वसु
 द्द्येनमः वसुदामावाहयामीत्यारभ्य गंधपुष्पादिनार्चयेत् ततः प्रादक्षिण्येन नद्रायेन मर्शति द्वि
 तीयां आदित्ये इति रतियां नंद्ये इति चतुर्थीं मंडपाग्नेयकोणे नृत्ये इति प्रथमां सरस्वत्येनमः
 पूर्वसंध्यायेनमः ३ मध्यमसंध्यायेनमः ४ पश्चिमसंध्यायेनमः ५ गायत्र्ये ६ सावित्र्ये ७ बृहस्पतये
 ८ अदितये ९ विनताये १० पौर्णमास्ये ११ सिनीवात्ये १२ इति षोडशस्तूत्राणां स्तुत्वा पूजयेत् नागमा
 त्रेन मर्शति बलिकाः सर्षपेभ्यो नमर्शति शाखोद्धंधनानि पूजयेत् ततः पश्चिमद्वारेण निर्गत्य पूर्वदि
 गादिद्वारतोरणपूजामारभेत् तत्र प्राच्यां सुदृढातोरणाय अश्वत्थतोरणे नयज्ञं रक्ष सर्वविघ्नानि

वारयेति पूजयेत् अथ त्रिशूलशृंगेषु प्रादक्षिण्येन इंद्रं धातारं नगमित्यादित्यन्यासं कुर्यात् द्वार
 शाखयोर्ध्रुवमध्वरं चेति वसुनंदनं महाकालं हयमर्चयेत् शाखामूलयोर्धान्यराशौ परिरत्न
 गनौ प्रशांतशिरनामानौ कलशौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ततो द्वारदेशे इंद्रं आवाह्य नमस्कृत्य इं
 द्रायादिविन्नानां इति पीतां पताकां ध्वजं च न्यत्रातारमिंद्रमिति तां तोरणोपरीतिदध्यात् इंद्रा
 यष्टतोदनबलिदानं अग्निमीळइत्युक्तेन पूजयेत् ऋग्वेदः पद्मपत्राक्षो गायत्रः सोमदेवतः
 अत्रिगोत्ररुक् विप्रेन्द्रः कृत्स्नं मे मखेन वेति ध्यानं तत्र श्रीसूक्तं पावमानं च सोमसूक्तं सुमंगलं
 पोरुषं रुद्रसूक्तं च वामदेव्यंतथैव चेति द्वारपालजपः अथाग्नेयकोणे अग्नयेन मर्शति अग्निमावा
 ह्य पूजयेत् अग्न आयाहीति रक्तध्वजपताकालं नः तन्नो अग्न इति पताको घ्नयः अग्निं दूतमिति घृ
 तोदनबलिः याम्ये सुनद्रातोरणाय नमः ओदुंबरतोरणे नयज्ञं रक्ष सर्वविघ्नानि वारयेति पूजयेत्

शृंगेषु पूज्येनमः मित्राय नमः वरुणाय नमः ईत्यादित्यन्यासः द्वारशाखयोः सोमाय आपाय नमः
 ईति वसुद्वयमर्चयेत् शाखामूलयोः पर्जन्याय शोकनामानीकुंभौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ततो द्वारदेशे य
 ममावात्य नमस्कृत्य यमाय सोममिति ईयामध्वजपताकालं नः यमाय मधुमतममिति तोरणोपरि निधा
 नं माषनक्ति बलिदानं शेषे त्वोर्जे त्वेति यजुर्वेदं पूजयेत् कतिरोक्षो यजुर्वेदः स्त्रेष्टु नो विष्णु देवतः काश्य
 पेयस्कवि प्रेन्द्रः क्रत्विकत्वं मे मखे न वेति यजुर्वेदं ध्यानं तत्र आनो न द्रा ईत्यनंतु मां अनिधा असि स
 मेव दीर्घायुस्ते क्रुचं पठेत् आप्यायस्वेति षट्पदं नमो अस्तु सर्पेभ्यः आह ध्येन नमः शं न वेच इत्येको मे
 काग्निर्देवता क्रमात् त्रातारमिंद्रमित्येकां सोमं राजानमेकया अन्नपते महा इन्द्रं क्रुचं वाचं समग्र
 कं पठेत् अमनैः क्रुतो निर्ऋत ईति निर्ऋतिमावात्य पूजयेत् मोषुणः परापरेति रुद्रं ध्वजपताका
 लं नः अन्वन्तमिति ध्वजपताको द्वेय एणं निर्ऋतिं संपूज्य मोषुण ईति रुद्रं व्रीत्वनं घृतसहितं बलिं द

४

ध्यात् अथ पश्चिमायां सुनीमतोरणाय नमः पृथगतोरणे नयं जंरक्ष सर्वविघ्नां निवारयेति पूजयेत्
 अथ त्रिशुलेषु अर्यम्णे नमः अंशचेनमः विवस्वतेत्यादित्यन्यासः द्वारशाखयोः अनिताय अनलाय
 नम ईति वसुद्वयं शाखामूलयोर्ध्यानं पुंजौ परिसंजीवनामृतनामानीकुंभौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् तत्र
 वरुणमावात्य नमस्कृत्य तत्वायामीति श्वेतध्वजपताकालं नः उदुत्तमं वरुणेति तोरणोपरि निधानं
 नवनीतोदन बलिदानं अग्न आयाहीतिसामवेदं पूजयेत् सामवेदे स्तुपिं गाक्षो जागतः शक्र देवतः ना
 रदाजस्तु वि प्रेन्द्रः क्रत्विकत्वं मे मखे न वेतिसामवेदं ध्यानं तत्र जपः इन्द्राय सामगायत अहमास्मि प्रथमजा
 सेतुस्तुराद्वातिष्ठ यागायंति त्वागायत्रिणः कस्य नूनं कतमस्यामृतानामित्यादि अथ वायवे वायवे नम ई
 ति वायुमावात्य पूजयेत् वायोऽन्नमिति धूम्रध्वजपताकालं नः तव वायु रतस्य त ईति ध्वजपताको द्वेय
 एणं चायुं पूज्य यवोदन बलिदानं अथोत्तरे सुप्रनतोरणाय नमः शं नो देवोरिति तोरणालं नः न्यग्रोधतोर

एतेनयज्ञंरक्षसर्वविघ्नान्निवारयेति पूजयेत् शृंगेषुत्वद्वेनमः सवित्रेनमः विष्णवेनमः इत्यादिन्यासः
 द्वारशाखयोः प्रत्युषायनमः मन्नासायनमर्इति वसुद्वयं शाखामूलयोर्धनदश्रीप्रदनामानो कुंजो प्र
 तिष्ठाप्य पूजयेत् अत्र सोममावात्यनमस्त्यसोमो धेनुमिति सुवर्णवर्णध्वजपताकालंनः वयं सो
 मेति तोरणे परिनिधानं प्रयंगवबलिदानं शन्नो देवीरित्यथर्ववेदं पूजयेत् सुवर्णनयनोथर्वा
 नुष्टुपूछंदः पुरंदरः वेदो वैतानगोत्रस्तु क्रुत्तिकत्वं मे मखेन वेति तद्धानं अथ वांगिरसं चैव अथर्वशि
 रसं तथा शांत्यध्यानं च षठेत् अथे शान्यां ईशानाय नमर्इति ईशानमावात्य पूजयेत् नमश्च नवेति र
 कध्वजपताकालंनः तमीशानमित्युध्वयः गविधुकबलिः ईशानपूर्वयोर्मध्ये अनंताय नमर्इत्यनंतमा
 वात्य पूजयेत् नमो अस्तु सिर्षे न्यर्इति मेघवर्णध्वजपताकालंनः तद्विष्णोरित्युध्वयः विष्णोर्तु क
 मिति बलिदानं पश्चिमनिऋतिमध्ये ब्रह्मणे नमर्इत्यावात्य पूजयेत् यद्देवा देवदेवनमिति रक्तध्वज

५

पताकालंनः ब्रह्मज्ञानमिति उध्वयः सनो नुवनस्य पतर्इति पायसबलिदानं प्राच्यांगणानां च
 तिगणेशं संपूज्य नमो अस्तु रुद्रेभ्यो ये अंतरिक्षर्इति मंडपाद्वहिर्दिग्विदिक्षुरुद्रान् संस्थाप्य तेभ्यो ब
 लिंदत्वा येकेचित्तिहल्लोकेषु अगता बलिकां क्षिणः तेभ्यो बलिं प्रयच्छामि नमस्त्य पुनः पुनरितीशान्यां
 सर्वेभ्यो नृतेभ्यो नमर्इति बलिंदत्वा चामेत् ईति मंडपपूजा अथ गुरुर्महावेद्यां सर्वतो नद्रदेवतासा
 मान्यप्रयोगोक्ता आवात्य संपूज्य स्वकुंडे ग्निं स्थापयेत् ततः सर्वे पि होतारः तमेवाग्निं स्वस्वकुंडे प्र
 णयेयुः ततो गुरुः प्रासादां त ईशान्यां नैर्ऋत्यां वा हस्तमितवेद्यां चतुषष्टिपदे वा रक्तपीठे सामान्यप्र
 योगोक्ता ओं वात्य संपूज्य स्वकुंडे ग्निं स्थापयेत् ततः सर्वे पि होतारः तमेवाग्निं स्वस्वकुंडे प्र
 त्यसंपूज्य ताभ्यो बलिंदद्यात् ततः कुंडेषु स्वस्वशाखीयपूर्वांगोत्तरं होतारः प्रतिदेवतमष्टोत्तरस
 हस्रमष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिमष्टो वा प्रत्येकं समितिलब्धेः कुंडसंख्यया विनश्यजुहुयुर्नामिमं

त्रैः ततः पंचसंख्यापंचविंशतिसंख्यावाबिल्वेस्तद्धीजेवावास्तोष्यतर्हतिचतसृनिर्वास्तोष्यते ध्रुवास्तु
 णामितिचदुत्वाअघोरेन्योथघोरेन्यर्हत्याज्येनाष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतंवावास्तुमर्मसंधानाय
 जुहुयुः ततोराक्षोघ्नपावमानस्तुक्तान्निस्तुत्याप्रासादंवेष्ट्यपरितोजलदुग्धयोः पृथगविच्छिन्नेवा
 रेदत्वापीठेपूजितांहेमीवास्तुप्रतिमां दधिर्द्वासप्तधान्यशैवालगंधाक्षतपुष्पयुतेः पक्कमृद्गांडेसं
 स्थाप्यतस्मिन्धायचतुःषष्टिधानाजितप्रासादाग्नेयकोणपदादुत्तरेआकाशपदेजानुमानंनंगतंरुत्वा
 जलेनापूर्यगंधपुष्पाणिप्रक्षिप्यमृद्गांडंतन्निधायगर्तंतेयेवमृदापूरयेत् मृदाधिक्येशुनं ईत्थं
 वास्तुपूजांरुत्वा गुरुर्मंडपेशाननागेग्रहवेद्यांग्रहानिधिदेवताः प्रत्याधिदेवताविनायकादीनपंचजो
 कपालांश्चावात्यसंपूजयेत् ततःऋत्विजःसमिश्रवाज्यैरष्टोत्तरसहस्राष्टोत्तरशताष्टाविंशतिअ
 ष्ठान्यतमसंख्यायाकुंडेषुविनयदुत्वांविश्वकर्मनितिबलीदत्वापूर्णाहुतिंजुहुयुः एतन्मंत्रप्रकारादि

कंसामान्यप्रयोगोक्तं अथगुरुस्नानमंडपे ओंनमोनारायणेत्यन्निमंत्रितेनपंचगव्येनभूमिंवेदिका
 त्रयंचसंप्रोक्ष्यतत्रदक्षिणवेदिकायामास्तुतवाचुकायामक्षतेःस्वस्तिकंलिखित्वा अत्रवाविश्वकर्म
 णःपूजनंतत्रनद्रपीठंनिधायवेदिकायाःपश्चाद्धारिपूर्णानुसपल्लवानुषट्कलशानुचतुःपल्लववृक्षी
 यकषायगोमूत्रगोमयनरसगंधोदकेःप्रपूर्याःपरानुपंचगंधजलेनापूर्यउदकसंस्तुपंक्तिरूपेणा
 सादयेत् ततो न्यस्तुपतिकलशःनद्रपीठयुतमध्यवेदिपश्चिमेप्येवंस्तुपतिकलशातिरिक्ताएकाद
 शनद्रपीठयुतोत्तरवेद्यास्तुपरितोष्टोकलशानुपूर्वादिक्रमेणक्षारोदकक्षीरदधिसर्पिसुरेष्टुरसस्वा
 दूदकगर्भोदकदूर्वादकदूर्वादकयुतानुहिरण्यगर्भाद्यैरष्टनिर्मत्रैर्विन्यसेत् ततो न्येचवेद्याःपश्चि
 मनागेमृत्तिकागोमयगोमूत्रनरसमीलितपंचगव्यक्षीरदधिघृतमधुशर्करायुतादशकलशाःपंचद
 शशुद्धजलकलशाःस्तुपयेत् अथान्यान्यंचत्रिंशत्कलशानासादयेत् तत्रद्वयोःशुद्धंजलंपंचसुष्ट

थकपंचामृतानिपंचसुजलं एकस्मिं सुगंधिजल एकस्मिन् च पत्रवकषाय एकस्मिन् द्रोणध्वः दशक्रमात्
 पुष्पैः फलैः सोवर्णजलेन गोशृंगोदकेन सप्तधा न्ये सहस्राक्षिद्रेः सर्वेषां धिनिः पंचपल्लवेर्दूर्वाभिर्नवरत्ने
 र्युताः कार्याः अवशिष्टेषु दशसु शुद्धजलमापूर्य क्रमेण कदंबशात्मजीजंबू अशोक पुष्पा चूत वट विच्यन
 ग पत्र पत्ता पल्लवांश्च क्षिप्वा लोकपालानां वाहयेत् सर्वेषां कलशेषित्यनेन स्थाप्याः सधुमवस्त्रं सुगंधं ते
 लं यवशालिगोधूममसूरुबिल्वचूर्णमुद्धर्तनार्थं आमलकचूर्णं सुगंधयक्षकदं मज्जामांसीचासादयेत्
 ततः श्वतुरो मंगलकलशानि कंचासादयेत् तदंते तीर्थोदककलशे सर्वसमुद्राः सरितः स्तीर्था निजलदा
 नदाः आयांतु यजमानस्य दुरितः क्षयकारकाः ईत्यादि तीर्थान्या वाहयेत् ततः स यजमानः आचार्यमि
 ति स्थपतिभ्यां सह सुमंगलघोषं कर्मकुटी गत्वा नृमा उपलिष्य विधिवदग्निं स्थापयित्वा प्रतिमानिर्माणे
 प्राणिवधादिदोषनिरासार्थं घृतेन तिलैर्वा होमं करिष्येति संकल्प्या ज्यानागांतं कृत्वा देवमंत्रेणाज्यादु

ति शतद्वयं हुत्वा पूर्णाहुतिं च कृत्वा प्रतिमां कुशैः संमार्ज्य मधुघृताभ्यंगेन देवस्य व्रणनंगं कृत्वा संपूज्य पंच
 गेय्येन पृथक् स्नापयित्वा पुनः संपूज्य शंखनदिनरथादिना देवं महा मंडपं प्रादक्षिण्येन स्नानमंडपमानयेत्
 तत्र गुरुर्दक्षिणवेद्यां नद्रं कर्णे निरिति प्राङ्मुखं देवं नद्रासने निवेश्य पूर्वकल्पिन षट्कलशेषं त्यं हिरण्यदि
 सहितं कलशं देवसमीपे निधाय काशी कुशास्त्रच्छीमाया चंत्ययोध्यामधोः पुरी शांतिग्रामं सगोकर्णं नर्म
 दाचसरस्वति तीर्थान्येतानि कुंभे स्मिन् विशांतु ब्रह्मशासनान् अषारूढा सरोजाक्षी पद्महस्ता शशिप्रभा
 अगच्छंतु सरिज्येष्टा गंगा पापप्रणाशिनी नीलोत्पलदलश्यामा पद्महस्तांबुजे क्षणा आयांतु यमुना देवी क
 र्मयानस्त्रितासदा प्राची सरस्वती पुण्यापयोध्वी गोतमी तथा चर्मिका चंद्रनागा च शरयू गंडकी तथा
 जंबुका च शतद्रुश्च कलिका सुप्रभा तथा वितस्ता च विपाशा च शर्मदा च पुनः पुनः गोदा वरिमहावता शर्करा
 वर्तमा र्जनी कावेरी कोशिकी चैव तृतीया च महानदी विटंका प्रतिकुला च सोमनंदा च विश्रुता करतो या वित्र

वतीदेविकावेणुकाचया अत्रेयगंगावैतरणीकाशमीरीद्रादिनीतथा पुवनीचशवत्रासाकन्मापाशंसिनी
 तथा वसिष्ठाचअपाष्याचसिंधुवत्यारुणीतथा ताम्रचैवत्रिसंख्याचतथामंदाकिनीपरा तैलकाच्छीचपारा
 चदुंदुभीनकुलीतथा नीलगंधाचबोधाचपूर्णचंद्राशशिप्रना अमरेसंप्रभासंचनेमिषंपुष्करंतथा
 अषाढिंढिंढि नारतंनारत्तुंबलाकुलं हरिश्रंद्रं परंगुत्थंगुत्थंमध्येमकेश्वरं श्रीपर्वतंसमाख्यातंज
 लेश्वरमतःपरं आम्नातकेश्वरंचैवमहाकालंतथेवच केदारमुत्तमंगुत्थंमहानैरवमेवच गयांचैवकु
 रुक्षेत्रंगुत्थंकनखलंतथा विमलंचंद्रहासंचमाहेद्रंभीममष्टमं वस्त्रादंरुद्रकोटिंचअविमुक्तंमहालयं
 गोकर्णनद्रकंर्णचमाहेशंस्थानमष्टमं छागलएहंद्विरंचैवककोटंमंडलेश्वरं कालंजरवनंचैवदेवदा
 रुचनंतथा शंकुकर्णंतथेवेहस्थलेश्वरमतःपरं एतान्यश्वतीर्थानिगुत्थक्षेत्राणिशर्वशः तानिसर्वाणि
 कुंभेस्मिन्विंशतुब्रह्मशासनादितिमंत्रेणतत्रतीर्थान्यावात्यदेवंस्नपयेत् यजमानश्चक्षिपवर्गय

श्याशक्तिपूजयेत् ततो गुरुर्बहिर्निगत्यसिद्धार्थघृतपायसेस्त्र्यंबकमिति प्रागादिदिक्षुबलिंदत्वाचम्यदे
 वसमीपमागत्यत्रातारमिंद्रमित्यादिदशलोकंपाळमंत्रैर्मंडपातर्दिक्षुरक्षांकृत्वा देवस्याग्रेचतुरोबा
 ह्मणानुपवेश्यस्वस्तिवाचयेत् तेभ्यश्चदक्षिणांदत्वाशिषोगृहीत्वा देवंस्नपयेत् अग्निर्मूर्ध्नेतिमृ
 दा यज्ञायज्ञाचर्त्तिकपायेः गायत्र्यागोमूत्रेण गंधद्वारामितिगोमयेन मानस्तोकईतिनस्मना
 तत्सवितुरितिगंधोदकेन ततःपंचकलशैःपंचदेवैर्नमःशंभवेचर्त्तिप्रथमेन१हंसःशुचिषदिति
 द्वितीयेन२यात्तेरुद्रेतितृतीयेन३विष्णोरराटमितिचतुर्थेन४ब्रह्मज्ञानमितिपंचमेन५संस्थाप्या
 शतंजीवेतिदूर्वाक्षतपुष्पैःसंपूज्यवस्त्रेणाद्याद्य द्वितीयवेद्यांनद्रंकर्णेक्षितिमंत्रेणनद्रासनं
 निधायस्तीर्णवर्हिरिति प्रागग्रानुकुशानास्तीर्यतत्रप्रणवेनदेवंनिधायप्राङ्मुखोवाभूत्वाकुंकु
 माक्तेनसूत्रेणलिंगमावेष्ट्य प्रतिमायांमुखं लिंगस्यचनेत्राणि सुवर्णशलाकयाचित्रंदेवाना

मितर्द्धचैतनकल्पयेत् उर्ध्वाधः पृथक् स्तुतं पश्य पुटद्वयं चाकृच्छेनेतिकल्पयेत् नेत्रमभ्यन्त्रिनागेन क
 नीनिकामपिकल्पयेत् तदानकश्चित् पुरास्तिष्ठेत् सुवर्णपायसं नक्ष्यं नोज्यं आदर्शं च शीघ्रं दर्शयेत्
 ततः शिल्पी लोहेनोद्धिखेत् गुरुर्मधुसर्पिन्यामन्यज्ये मं मे गंगे इति मंत्रेण नुक्ष्य पुनर्मृद्धो मया न्यास्ता
 पयेत् प्रतिमा बहुत्वे तु मृदादिकलशोदकं किंचिच्छापयित्वा निचे उद्धिख्यते न स्नापयेत् मृद्धो मया न्यास्ता
 पयेत् यजमानः सुवर्णशलाकं स्नानवस्त्रादिकं च शिल्पित्वेन दत्त्वा साहिरण्यां गां गुरवे दद्यात् गुरु उ
 त्तरस्यावेद्यां नद्रासने देवं स्थापयित्वा कलशेन समुद्रज्येष्टा इति संस्थाप्य संपुज्य दूर्वाक्षतान् मूर्ध्नि दत्त्वा
 प्रार्थयेत् नमस्ते च सुरेशानि प्रकृतेर्विश्वकर्मणः प्रभावितोऽशेषजगत्प्राप्नीतु म्यं नमो नमः त्वयि स
 न पूजयामीति नारायणमनामयं रहितोऽशेषदोषैश्चक्रुर्द्वियुक्ता तदा भवेति ततो देवस्य दक्षिणे हस्ते प्र
 तिमावितस्तिमात्रं उर्णसूत्रं कनिकदंदिमंत्रेण बध्नीयात् सर्वसत्त्वमयं शान्तं परं ब्रह्म सनातनं त्वा

मेवालंकरिष्यामित्वं वेद्यो नवतेन मर्दति पठित्वा चतुर्भिः कलशे स्थापयेत् ईदमापर्शत्याद्येन आपो देवीरि
 ति द्वितीयेन ईममे गंगे इति तृतीयेन तत्वायामीति चतुर्थेन ततोऽग्निर्मूर्ध्वं तस्य पञ्चमृतिका कलशेन समुद्र
 ज्येष्टा इति शुद्धोदककलशेन गंधद्वारामिति सप्तपला गोमयकलशेन वरुणस्यो नं नवमिति शुद्धोदकेन
 तत्सवितुरिति द्वादशपल गोमूत्रकलशेन आपो हृष्टेति शुद्धोदकेन प्रसवेति मुष्टि संमितं त्रयोदशोदकेन
 शिवे यो वंति शुद्धोदकेन पथः पृथिव्यामिति त्रिपल संमितं पंचगव्येन कलशोदकेन देवीरापर्शति शुद्धो
 दकेन आप्यायस्वेति षोडशपल क्षीरकुंभेन तस्मा अरंगमामर्शति शुद्धोदकेन दक्षिणा एव इति
 पंचविंशतिपल दक्षिणकुंभेन बुध्ना न ईत्युदकेन षट्पत्नीति सप्तपल घृतकुंभेन देवस्य त्वेति जलेन म
 धुवाता इति त्रिपल मधुकुंभेन आपो अस्मानिति जलेन आयंगोरिति त्रिपल शर्कराकुंभेन आ
 पो ह्ययहृतीरित्युदकेन प्रक्षाल्य यज्ञायज्ञावर्शति वस्त्रेण संमार्ज्यं सुगंधितेनेनाभ्युदपदादि

वेनियवशालिगोधूममसरुवित्वचूर्णे रुद्रस्य याते रुद्रशिवातनरिति आमजकचूर्णेन यक्षकर्मना नुलि
 पेत् यक्षकर्मस्तु कस्तुरिकाया द्वौ नागौ द्वौ नागौ कुंकुमस्य च चंदनस्य च यो नागाः शशिनस्त्वैक एव
 ही इत्युक्तः ततो जटामांस्यानुलिप्य मानस्तोके प्रातश्चिह्नुरितिकलशद्येन स्नापयित्वा अपामसो
 ममिति पंचामृतेन अयं राजा वरुणेन मन्यतां विप्रो यथा संते पयाः सिंहाप्यास्व समेतुने आप्यास्व स
 मदितं मसोमविश्वानिरुतिभिः अश्वमेसधिष्ठवर्द्धति पंचभिः कलशैः क्षालयेत् गुंधद्वारमिति गं
 धोदकेन यज्ञायज्ञावर्द्धति पंचपल्लवर्द्धतिकषायकलशेन यो ओषधीरित्यो पुष्पैः कलशेन याः फ प्रति
 लिनीरिति अष्टफलकलशोदकेन हिरण्यगर्भर्द्धतिसुवर्णोदकेन हविष्मतीरिति शृंगोदकेन शीताष्ट०
 धान्यमसीति धान्योदकेन सहस्राक्षेणिसहस्रधाराकलशेन यादिमार्द्धतिसौर्वेपधिजलेन शं सुदक
 नमो अरुक्तसर्पेभ्यर्द्धति पल्लवोदकेन कांडात्कांडादिति दूर्वोदकेन अष्टौ व्याख्यादितिरलोदकेन १०

इमं मे गंगर्द्धति तीर्थोदकेन पुनः अष्टभिः कलशैः पूर्वकल्पितैः समुद्रसंज्ञितैः स्नपयेत् कथानः श्वित्रर्द्धति क्षारि
 र्दकेन आप्यायस्वेति क्षीरकुंजेन दधिक्वाण्वर्द्धति दध्नः घृतवतीति घृतस्य पयः पृथिव्यामिती सुरसस्य
 देवं बर्द्धति सुरोदकस्य स्वादिष्टयेति स्वादूकस्य सरस्वती योन्यामिति गर्भोदकस्य पुनर्दशभिः पल्लवैर्लोक
 पात्रकलशैः स्नपयेत् तत्र त्रातारमिंद्रमिति कदंबपल्लवकुंभोदकेन तन्नो अग्नर्द्धति शात्मली पल्लवेन
 सुगन्धः पंथामिति जंबू पल्लवेन असुन्वंतमिति अशोक पल्लवेन तत्वायामीति प्लाक्षेन वायो येनर्द्धति चू
 तपल्लवेन वयं सोमेति वटपल्लवेन तमीशानमिति विल्वपल्लवेन नमो अरुक्तसर्पेभ्यर्द्धति नागपल्लवेन
 ब्रह्मजज्ञानमिति पलाशा पल्लवेन ततः सुमंगलघोषैः श्रुतुर्भिः कुंजैः एकेन वा कुंजेन देवं स्नापयित्वा
 सुगंधिना न्यज्य सितवस्त्रेण परिमृज्य विश्वतः श्रुत्वरितिसंकलीकृत्य देवमावाहयेत् एत्येहि नगव
 नुविच्छो लोकानुग्रहकाम्यया यज्ञनागं गृहाणे मं वा सुदेवनमोस्तुते हिरण्यवर्णेति पाद्यं ताम आर्घ्यं ॥

विन्नालित्वाचमनीयं अंबकमितिबंदनादि वेदाहमित्युपवीतं अनिवस्त्रेतिवस्त्रं वेदाहमित्युपवीतं इदं वि
 स्त्रुरितिपुष्पं धुरसीतिधूपं चंद्रमामनसईतिदीपं अनपातईतिनेवेद्यं आचमनं पुष्पांजलिंदत्वा प्रा
 र्थसांचरुत्वा स्नानवस्त्रंनैवेद्यादिकं शिल्पिनेदद्यादितिदेवस्त्रपनविधिः इतिद्वितीयदिनविधिः
 अथदेवपुरुषसूक्तेनस्तुत्वा उत्तिष्ठोतिष्ठमाविंदत्यजनिद्रांजगत्पते त्वयिसुप्तेजगत्सुप्तेमुत्थितोत्थि
 तज्जहिति नमुत्थाप्यरथमारोप्यमंगलसूक्तेनमंगलघोषेणच प्रासादक्षिण्येनानीययागमंडपपश्चिम
 द्वारार्धक्षणेनेतिप्रवेश्य वेद्याः प्राङ्मुखं देवं पश्चिमभागे उपविश्य मधुपर्कं कुर्यात् ततो वेद्यां कुशाना
 स्तीर्य तदुपरिशय्यामास्तीर्य वेद्याः पूर्वादि दिक्षु विष्णुमधुसूदनत्रिविन्नमवामना उभेयादिकोणे पुश्री
 धरच्छषीकेशपद्मनाभदामोदरांश्च पूजयेत् ॐ नमोनारायणायेति मंत्रेण विष्णुं शय्यायां निवेशयेत्
 शिवादिप्रतिष्ठायां तु नमः शंभवायेति शय्यायां निवेश्य भवं शर्वईशानं पशुपतिं रुद्रं उग्रं नीमं महांतं च

३९

पूर्वादि क्रमात् पूजयेत् ततः शय्यायां देवं शाययित्वा त्रिनिर्वस्त्रैः देवमाछाद्य देवस्य शिरोदेशे चूमो स
 हिरण्यं निद्रा कलत्रा मणो देवीरुपद्वय ईति प्रतिष्ठाप्य आप्यायस्वेति मधुसर्पिन्यां देवमन्यज्ययातिरुद्रेति
 तेजसर्पपैरुपलिप्य गंधादिना न्यर्च्य बृहस्पते परितिसितं परिसरंदद्यात् अन्नवासुदेवस्य बृहस्पते परीति
 मंत्रेण कंकणबंधनमित्येके ततो देवस्य पादनान्निवक्षसिरः सुविश्वतः श्रुत्वा लंननं ततस्तदक्षिण
 पार्श्वे च न्यजनं चरणदेशे पादुके पार्श्वयोः शान्तिकुंजो आसनदर्पणघंटा नक्षत्रो ज्यजुः पात्रादिकं
 च देवस्य पुरतः स्थापयेत् ततो नमस्ति लेर्देनै देवस्य परितोरक्षार्थं प्राकारत्रयं कृत्या मंडपाद्वहिर्गत्वा
 प्रतिदिशं चोक्तपात्रे न्योगंधादि पूर्वकं बलिंदद्यात् नूतेन्यश्च अंबकमिति बलिमंत्रं स्फु पूर्वदिग्वासि
 न्योदिकपतिदिक नूनाधिपतिदिक रुद्रदिङ्मातृदिक क्षेत्रपाले न्योनमईत्येवं प्रतिदिशं ततः आचम्य हो
 मं कुर्यात् तद्यथा ॐ पराय विष्णात्मने स्वाहेति विष्णवे अन्यदेवतायां ॐ पराय शिवात्मने ईत्याद्यूहः

अनेनाष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेष्टोवातिरेयवैर्वाप्रत्येकंदत्वा प्रतिमायांन्यासानुकुर्यात्
 अपादयोः उत्तदयेमल्लोटेइतिप्रणवम्यसेतु नूःपादयोः भुवःत्तदयेस्त्र्यंल्लोटेइतिव्याहृतिर्यसेतु
 अतालुके आमुरेइदक्षिणेनेत्रेइवामनेत्रेउदक्षिणश्रवणेउवामेन्द्रदक्षिणगंडेक्रवामेत्तदक्षिणना
 सापुटेचवामेणउध्वदशनेषुऐअधोदशनेषुॐउध्वेष्टेओअधरेअंल्लोटेअः जिह्वायांयत्नचिरच
 क्षुषोः लनाशिकायांवदशनेषुशश्रोत्रयोः षउदरेसकटिदेशेहत्तदयेसनाभ्यांल्लिंगेपफव नमदक्षि
 एवाहोतथदधनवामेठठडठणदक्षिणजंघायांचछजप्रज्ञवामायांकष्वगघउ०सर्वांगुलीषुइति
 मातृकान्यासः रविचंद्राभ्यांनमोनेत्रयोः नोमायत्तदयेबुधायस्कंधेवृहस्पतयेजिह्वायांशुक्रायल्लि
 गेशनेश्वरायल्लोटेराहावेपादयोः केतवेकेशेधुरोहिणीभ्यांत्तदयेमृगशीर्षायशिरसि आर्द्रायेके
 शेषुपुनर्वसुभ्यांदक्षिणश्रवणेउत्तराफाल्गुनीभ्यांवामेहस्तायहस्तयोः चित्रायेदक्षिणमुजेस्वात्ये

१२

वामेविशाखाभ्यः अनूराधेभ्यःस्तनयोः ज्येष्ठायेदक्षिणकुक्षौ मूलोयेवामे पूर्वाषाढान्यः कटिपार्श्व
 योः उत्तराषाढान्यः उत्तराभाद्रपदान्यः उध्वो रेवत्येअश्विनीभ्यांजंघयोः भरणीभ्यः कृतिकाभ्यः
 पादयोः ध्रुवायनभ्यां सप्तऋषिभ्यः कुंठे मातृमंडलायकटिदेशे विष्णुपदेभ्यः पादयोः नाग
 वीथेअंगवीथ्येवनमात्तायां ताराभ्योरोमकपेषु अगस्त्यायकोस्तने इतिग्रहादिन्यासः चैत्राय
 नमः शिरसि वैशाखायनमः मुखे ज्येष्ठायत्तदये आषाढायश्रवणायस्तनयोः भाद्रपदायउदरे आ
 श्विनायकट्यां कार्तिकायमार्गशीर्षायउर्वोः पोषायमाघायजंघयोः फाल्गुणायपादयोः संवत्सराय
 परिवत्सरायईदावत्सरायानुवत्सरायनमईतिदक्षिणोध्वान् प्रादक्षिण्येनचतुर्षुबाहुषु पर्वभ्योनमः
 संधिषु ऋतुभ्योल्लिंगे अहोरात्रेभ्योः स्तिपुक्षणायलवायकाष्टोयैरोमसुरुतायमुखे त्रेतायत्त
 दये द्वापारयनितंबे कल्येपादयोः मन्वंतरेभ्योवाहोः परायपरार्द्रायजंघयोः महाकल्पायशरी

रे उद्गयनायदक्षिणायनायपादयोः विषुवतेसर्वांगुलिषु इति कालन्यासः ब्राह्मणायमुखे क्षत्रि
यायउर्वोः शूद्रायपादयोः संकरजेभ्यः पादाग्ने अनुलोमजेभ्यः सर्वांगसंधिषु गार्भ्यामुखे अजा
भ्यः अविभ्यः हस्तयोः ग्राम्यपशुभ्यः अरण्यपशुभ्यः उर्वोः इति वर्णन्यासः ऋग्वेदायशिरसि यजु
र्वेदायदक्षिणेनुजे सामवेदायवामे सर्वोपनिषत्तुल्योत्तरे इति दासपुराणे न्योजंघ
योः अथर्वांगिरसेभ्यः नाभौः कल्पसूत्रेभ्यः पादयोः व्याकर्णायवक्त्रे तर्कभ्यः कंठे मामांसायै
निरुक्तायत्तदये चंद्रशास्त्रेभ्योऽप्योतिः शास्त्रेभ्योनेत्रयोः गीतशास्त्रेभ्योऽस्तुशास्त्रेभ्योऽश्रोत्र
योः वक्ष्यतंत्रायनमः ओष्ठयोः इति विद्यान्यासः दिवेभ्योऽर्धे सूर्यलोकायचंद्रलोकायनेत्रयोः
अनिजलोकायघ्राणे योम्नेनान्यां समुद्रेभ्योऽवस्तिदेशे पृथिव्येपादयोः इवैराजंन्यासः हिर
ण्यगर्भायशिरसि रुक्मायकेपेक्षु रुद्रायललाटे यमायन्तुकुत्वां अश्विन्याकर्णयोः वैश्वान

१२

रायमुखे मरुद्भ्योघ्राणे वसुभ्यः कंठे रुद्रेभ्योऽदंतेषु सरस्वत्ये जिह्वायां इंद्रायदक्षिणेनुजे वज्र
येवामे प्रह्लादायदक्षिणस्तने विश्वकर्मणेवामस्तने नारदायदक्षिणकुक्षौ अनंगादिभ्योवाम
कुक्षौ वरुणायहस्तयोः मित्रायपादयोः विश्वेभ्योदेवेभ्योऽरुमध्येपितृभ्योजानुमध्ये यज्ञेभ्यः
जंघयोः राक्षसेभ्योगुत्फयोः पिशाचेभ्यः पांथे असुरेभ्यः पादयोः वसुभ्यः पादांगुलिषु विद्या
धारेभ्यः पादूर्वाः ग्रहेभ्यः पादतल्लयोः गुत्वाकेभ्यः गुदे पूतनादिभ्योऽनखेषु गंधर्वेभ्यः ओष्ठयोः
कार्तिकेयायंगणेशायकटिपार्श्वयोः इति देवयोनिन्यासः मत्स्यायनमः भूर्ध्वि कूर्मायपादयोः वारा
हायजंघयोः नृसिंहायललाटे वामनायमुखे परशुरामायत्तदि रामायबाहुषु रुक्मायनान्यां
बुद्धायबुद्धौ कल्किनेजानुनि केशवायशिरसि नारायणायमुखे माधवायग्रीवायां गोविंदायबा
ह्वोः विष्णवेत्तदये मधुसूदनायपृष्ठे त्रिवीक्रमायकृत्वां वामनायजठरे श्रीधरायत्तपीकेश

यजं चयोः पद्मनाभाय गुल्फयोः दामोदराय पादयोः इति मूर्तिन्यासः अश्वमेधाय मूर्ध्नि नरमेधाय
 ललाटे राजसूयाय मुखे गोसवाय कंठे द्वादशाहाय त्वादहिने न्योनानो सर्वजिने न्योदक्षिण क
 त्वां सर्वमेधाय वामकट्या अग्निष्टोमाय त्रिंशो अनिरात्राय वृषणयोः अतो र्यामाय उर्वोः षोडश
 निजान्वोः उक्त्याय दक्षिणजं चायां वाजपोयाय वामायां अत्यनिष्टोमाय दक्षिणवां हो चानुमा
 स्याय वामे सौत्रामण्ये हस्तेषु पश्चिष्टिन्यो गुलिषु दर्शपूर्णमासा न्यानेत्रयोः सर्वष्टिन्यो रोमक
 षेषु स्वाहाकाराय वषट्काराय स्तनयोः पंचमहायज्ञेभ्यः पादांगुलिषु आहवनीयाय मुखे दक्षिणा
 न्येत्तद्वदे गार्हपात्याय नानो वेद्ये उदरे प्रवर्ग्याय भूणेषु सवनेभ्यः पादयोः ईध्मेभ्यः बाहुषु दर्श
 न्यः केशेषु इति क्रतुन्यासः अथ मूलमंत्रन्यासः आयुधन्यासः शक्तिन्यासः अंगन्यासः इति साधा
 रण सर्वत्र वैष्णवमधिकृत्य कृत्यंते धर्माय मूर्ध्नि ज्ञानाय त्वादहि वैराग्याय गुत्ये ऐश्वर्याय पादयोः

१४

खड्गाय शिरसि शार्ङ्गय मस्तके मुसलाय दक्षिणनुजे हलाय वामे चक्राय नन्यां पद्माय जठरे सद
 र्शनाय पृष्ठे च शंखाय त्रिंशो गदोये वृषणेषु पाशाय जं चयोः जानुनोश्च पद्माय गुल्फयोः वज्राय पाद
 योश्च अथ शिबे चक्राय शक्तये दंडाय खड्गाय पाशाय ध्वजाय अंकुशाय त्रिशूलाय चक्राय पद्मायेति
 त्रिंशे इत्यायुधन्यासः लक्ष्मेललाटे सरस्वत्ये मुखे रत्ये गुत्ये प्रीत्ये कंठे कीर्त्ये दिक्षु शान्त्ये त्वादहि तुष्टे
 जठरे पुष्ट्ये सर्वत्र शक्तिन्यासः मूलमंत्रस्य त्वादयाय त्वादये शिरसे शिरसि शिखायै शिखायां कवचा
 य सर्वांगेषु नेत्रा न्यानेत्रे अस्त्राय करयोः एवंक्रमेण मंत्रस्य विनागाः श्रीवत्साय उरसि कौस्तुभाय
 कंठे वनमालायै स्कंधे इत्यंगन्यासः ॐ पादयोः न जानुनोः मोगुत्ये ननान्यां गल्हदये वकंठे नेमु
 खे वानेत्रयोः सुनाले देमूर्ध्नि वा दक्षिणपार्श्वे यउत्तरे इति द्वादशाक्षरं न्यासः प्रतिमायां जिवं न्या
 सः तत्र तेजो नावायित्वा बुद्धीन्द्रियं कर्मेन्द्रियं मनः प्राणपंचकाहंकारशब्दगन्मात्रादिकं सर्वसंयोज्यपुरुष

भावंसं नायित्वा सर्वसाक्षिणं च नावयित्वा तत्र तत्त्वत्रयं न्यसेत् तद्यथा आत्मतत्वाय नमः आत्मतत्वाधि-
 पतये ब्रह्मणे नमः पादयोः विद्यातत्वाय नमः विद्यातत्वाधिपतये विष्णवे नमः हृदये शिवतत्वाय नमः
 ऋद्धये शिवतत्वाधिपतये रुद्राय नमः शिरसीति अथ सूर्यस्य गायत्रीन्यासः तपादांगुष्ठयोः त्सगुल्फ-
 योः विजंघयोः तु जानुनोः वु उर्वोः रेगुल्फे णिरुषणयोः यंकटिरो ननात्तो गोजठरे देसनयोः
 वल्हृदये स्फुटं धीवदने मातुलुदेरो हिनासिकाग्रे धिचक्षुषोः योन्मध्ये योज्ज्वाटे नः पूर्वदिशि
 प्रदक्षिणादिशि चोपश्रिमदिशि दउत्तरदिशि यामूर्ध्नि नू सर्वत्र तत्सवितुर्हृदये वरेण्यं शिरसि
 नगो देवस्य शिखायां धीमहि कवचे धियो यो नः नेत्रत्रये प्रचोदयादस्त्रे इति गायत्रीन्यासः अथ
 मंत्रन्यासः अग्निमीले पादयोः ईषेत्वा गुल्फयोः अग्न्याया हि जंघयोः शनो देवी जान्वोः बृहद्रथं तरे
 उर्वोः स्वस्ति नो मिमीता जठरे दीर्घायुत्वाय हृदये ह्रीश्च ते कंठे वातारं वक्त्रे अंबकं स्तयोर्नेत्रयोश्च म

१५

इति मूर्ध्नि इति मंत्रन्यासः अथ द्वादशाक्षरेण नारायणस्य मूर्तिन्यासः ॐ केशवाय शिरसि नं नाराय-
 णाय मुखे मां माधवाय ग्रीवायां नंगो विंदाय कंठे गं विष्णवे पृष्ठे वं मधुसुदनाय कुक्षौ ते त्रिवि-
 क्रमाय कट्यां वां वामनाय जंघयोः सुं श्रीधराय वामगुल्फे दं हृदये शिखाय दक्षिणे वां पद्मनाभा-
 य वामपादे यं दामोदराय दक्षिणे ॐ हृदये दयाय हृदये विष्णवे शिरसे शिरसि ब्रह्मणे शिखा-
 ये वषट् शिखायां धृवाय कवचाय हुंकवचे चक्रिणे नमः अस्त्राय फट् अस्त्रं नमः शं नवाय हस्त-
 योः गायत्रिदक्षिणे नेत्रे विजयाय नमः वामनेत्रे चक्रिणे चक्ररूपाय पिंगलास्त्रं दिक्षु ईत्यष्टां
 गविष्णुमंत्रन्यासः सहस्रशीर्षापादयोः पुरुष एवेदं जंघयोः एतावानस्य जान्वोः त्रिपादूर्ध्व उर्वो-
 तस्माद्विराट् पृषणयोः तस्माद्यज्ञात् सर्वहुतः संमृत्कट्यां तस्माद्यज्ञात् सर्वहुतं च नान्यां तस्माद-
 श्वात् हृदि तं यज्ञं स्तनयोः यत्पुरुषेण च्छुवोः सप्तास्यासेति नात्ते यज्ञेना शिरसि अद्र्याः संस्तुतात्

दये वेदाहंशिरसि प्रजापतिशिरसां योदेवेभ्यः कवचं रुचं ब्राह्मं जनयंते न त्रयोः ही- ते अस्त्रे
 इति पुरुषसूक्तं न्यासः अथ शिवस्य पंचब्रह्म न्यासः अंगुष्ठयोरीशानं तर्जन्योस्तत्पुरुषं मध्यमयोर
 चोरं अनामिकयोर्वामं कनिष्ठयोः सद्योजातं ततः कनिष्ठयोर्हृदयं अनामिकयोः शिरः मध्यमयोः
 शिरसाः तर्जन्योः कवचं अंगुष्ठयोः रस्त्रं विन्यस्य परेण तेजसा संयोज्य कवचेनावगुंष्टसर्वकर्मसु नि
 योजयेत् आचमनं सर्वत्र इत्यं देवस्य करन्यासं कृत्वा लिंगमुद्रां बध्वा ईशानः स शिवो म् इति मंत्रे
 णेशानमुष्टिं बध्नीयात् ततः ईशानः सर्वविश्वो म् इति अंगुष्ठे रुद्रमुद्रायामूर्ध्वं तत्पुरुषाय
 मही तन्नोरुदयात् इति एवं तर्जन्यंगुष्ठयोगात् तत्पुरुषं मुखे अचोरेभ्यो नरेभ्यः सर्वेभ्यः रूपे
 भ्यः इति मध्यमांगुष्ठयोगेन हृदयचोरं वामदेवां मनोमनाय नमः इत्यंगुष्ठानामिकयोगेन वाम
 दिवं गुह्ये सद्योजातं नमः नैवेन स्वमां नवोद्गमः इति कनिष्ठिकांगुष्ठयोगेन पादाचारं नमः

१६

मस्तकांतं यावत्सुतिव्यापकत्वेन ब्रह्म न्यसेत् ततः ईशानः सर्वविद्यानां नम इति शशिरिमुपरित
 नमूर्ध्नि ईश्वरः सर्वभूतानां नम इति अत्रयदां पूर्वमूर्ध्नि ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्म न
 म इति ईष्टां दक्षिणमूर्ध्नि शिवो मे अस्तु नम इति मरीचीमुत्तरमूर्ध्नि सदाशिवो नम इति ज्वालिनीप
 श्चिममूर्ध्नि ततः तत्पुरुषाय विद्महे नम इति पूर्ववक्त्रे शान्तिं महादेवाय धीमहीति दक्षिणवक्त्रे
 विद्यांतन्नोरुद्र इत्युत्तरवक्त्रे प्रतिष्ठां प्रचोदयादिति पश्चिमवक्त्रे धृतिमिति तत्पुरुषकलाचतुष्टयं न्या
 सः ततो चोरेभ्यो नम इति तमां हृदये यचोरेभ्यो नम इति रजामुरसि चोरजरांस्कंधयोः चोरतरेभ्यो
 निद्रां नानो सर्वेभ्यः सर्वव्याधिं कुक्षो सर्वशर्वेभ्यः मृत्युं पृष्टे नमस्ते अस्तु ध्यां वक्षसि रुद्ररूपे
 भ्यः नृपां उरसि इत्यष्टां वचोरकलाः वामदेवाय नम इति रजांगुह्ये ज्येष्ठाय नम इति रक्षां लिंगे श्रे
 ष्ठाय नम इति दक्षिणोरो रुद्राय नम इति कल्यां वामोरो कलाय नम इति कामां दक्षिणजानो कल

विकर्णयनमर्शितिसजीविनीवामजानो बलविकर्णयनमर्शितिक्रियांदक्षिणजंघायां बलायगृद्धिं
 वामजंघायां बलच्छायायैदक्षिणस्थितिं प्रथमेनायथात्रीवामस्थितिं सर्वस्तदमनायनमर्शिति
 नामलोकित्यां मननमर्शितिशोषणीदक्षिणपार्श्वे उन्नमनायनमर्शितिलक्ष्मीवामपार्श्वे इतित्रयो
 दशकलाः सद्योजातंप्रपद्यामिनमसिद्धिंदक्षिणपादे सद्योजातायैवैनमोनमर्शितिक्रुद्धिंवामपादे
 नवेनमर्शितिदितिंदक्षिणालो अन्वेनमर्शितिलक्ष्मीवामपालो नातिनवेनमर्शितिमेधांनासायां नव
 स्वमांनमर्शिति कान्तिशिरसि नवनमर्शितिस्रधांदक्षिणबाहो उद्रवायनमर्शितिप्रक्ष्मां वामबाहो इ
 तिसद्योजातष्टकं ततःसमाध्याःसर्वाःकलाःअत्रविशंत्वितिकलांतरंन्यासनावनांरुत्वामुद्राश्चप्र
 दश्यविद्यादेवंहंसं संपाद्यहंसेतित्त्वादयान्यासकुर्यात् अथनृसिंहे नृसिंहउग्ररूपज्वलज्वल
 प्रज्वलप्रज्वलस्वाहा इतिमंत्रः नारसिंहीयदास्थाप्यात्वधियास्यनिशागमे कृत्रिमंवाथसाक्षा

१७

द्वापशुंदत्वाबलिंहरेत् एवंन्यासंरुत्वापरमेष्ठिनंनमस्कृत्यनिद्रामावाहयाम्यहं मोहिनींसर्वभूता
 नांमनोविन्मकारिणी विरूपाक्षेशिवेशंतेआगच्छतंतुमोहिनी वासुदेवहितेरुष्टेक्ष्मांवरविन्द
 धिते आगच्छसहस्राब्जसंसुप्तसंसारमोहिनी सुषुप्तःसंहरदेविकुमार्यैकांतमानसे श्रमनिःश्वा
 सवाद्यंवेआगच्छ नुवनेश्वरि तमःसत्वरजोपेतेअगच्छत्वरिवारिणि मनोबुद्धिरहंकारसंहारस्त्वंसर
 स्वति शब्दस्पर्शश्चरूपंचरसोगंधश्चपंचमः आगच्छएहसंक्षिप्यमोहपाशनिबंधिनि नवस्यो
 त्यतिहेतुस्त्वंयाविदानूतसंप्लवं नुवःकल्याणसंध्यायांवससेत्वंचराचरे नोगिशय्याप्रसुप्तस्यवासु
 वस्यशासने त्वंप्रतिष्ठासिवैदेविमुनियोनिसमुद्धिते पितृदेवमनुष्याणांसयक्षोरगराक्षसां पशुप
 क्षिमृगाणांचयोगमायाविवर्द्धिनी वससेसर्वसत्त्वेषुमातेवहितकारिणी एहसावित्रिमूर्तित्वंचशु
 न्यांस्थानगोचरे विशनासापुटेदेविकंठेचोत्कण्ठिनाविश प्रतिनावायसांसर्वमातृवद्देविसुंदरि इह

षट्त्रीण्यष्टसहस्रमष्टशतंवाहिरण्यगर्जइतिकुंडसमीपे संस्थाप्य शान्तिकपोष्टिकमंत्रैर्यथाविनागं
सक्तुस्त्रिजुहुयात् प्रतिकुंडमेकैककृत्विकमूर्तिमूर्याधिपतिलोकपालानुपूर्वादिक्रमेण ततमंत्रेण पूज
येत् शन्नो वातः शन्न इन्द्राग्नी शन्नो देवीरिति शान्तिकमंत्रः पुष्टिर्न रण्वाग यस्फान स्त्र्यं वक मिति पोष्टि
काः ततो मूर्तिपाः पूर्वकुंडे पलाशसमिधमष्टसहस्रमष्टशतंवातिर्वाग्निमीळ इति जुहुयुः
इषेत्वेति दक्षिणे अग्न आयाहीति पश्चिमे शन्नो देवीरित्युत्तरे यदाष्टौ कुंडानि तदा ॐ वोषाडित्या
ग्नेयेदश प्रणवान् सरुद्राय त्रीचोत्कानैर्ऋते जातवेदस इति वायवे नमो ब्रह्मण इति शानकुंडे
मूर्द्धानं दिव इति पूर्णाहुतिं जुहुयुः आहुतिसंपातानुशान्तिकलशे कुंडसमीपे स्थापयेयुः ततो म
र्तिमूर्तिप लोकपलेन्यः समिद्धि घृतेन तिष्ठे वाष्टसहस्रमष्टशतंवा जुहुयुः तेषां मंत्रास्तु स्योनाष्ट
थिवीति पृथिवीमूर्तेः अघोरेन्य इति पृथिवीमूर्तिपतेः शर्वस्य इन्द्रायेदो इतींद्रस्य अग्निं दूतमित्यग्नि

मूर्तेः यः पशुनामित्यग्निमूर्याधिपतेः पशुपतेः अग्न आयाहीत्यग्नेः असिहि वीरेति यजमानमूर्तेः
तमिंद्रं जोहवीमीति यजमानमूर्तिपतेरुग्रस्य यमाय सोममिति यमस्य उदुत्यमिति सूर्यमूर्तेः आवो
राजानमिति सूर्यमूर्याधिपतेरुद्रस्य इमं मे इति वरुणस्य वात आवात्विति वायुमूर्तेः तमीशानमिति
वायुमूर्तिपतेरीशानस्य आनोनियुद्धिर्वायवे वयं सोममिति सोममूर्तेः इंद्रं तं शुं नेति सोममूर्तिपते
र्महादेवस्य अनित्यं देवं कुबेरस्य आदित्यप्रत्नस्येति रवमूर्तेः मृगो न नीमतु इति रवमूर्तिपतेर्नीमस्य अ
नित्यादेव सवितरीशानस्य ततोष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशत्यष्टान्यतम संख्यया महाव्याहृति निस्तिष्ठ
वयं ग्रीहि च वां ज्यैः क्रमेण प्रत्येकं जुहुयुः ततोऽगुरुः स्थाप्य देवतालिङ्गकेन मंत्रेण घृतेन तिष्ठे वाष्टसहस्र
मष्टशतंवा हुत्वा पूर्णाहुतिं हुत्वा देवस्य दक्षिणे कर्णे होमं निवेद्य पूर्वकुंडे घृताहुत्वष्टकं मूलमंत्रेण हुत्वा
देवस्य पादोऽष्टशेत् मूलमंत्रेण पूर्वोक्तसंख्यया याम्यकुंडे हस्तोदधि हुत्वा देवनाचिं स्पृशेत् वारुणकुंडे

क्षीरंदुत्वात्तदयं स्पृशेत् सोम्यकुंडे सध्यादुतीर्द्धत्वा मूर्द्धनं स्पृशेत् वरुणकुंडे मिश्रं घृतादिचतुष्टयं दु-
 त्वातेनैव पूर्णं दत्त्वा देवसर्वां स्पृशेत् ततः कर्मुशिक्षात्रह्मशिक्षापिंडिकावाहनानि परिचारकदेवांश्चैव
 दिक्केर्नाममंत्रैर्वासं पूज्य मुख्यप्रतिमाया वामपार्श्वे चिवासयेत् तानिमधुघृतेनान्यत्र प्रक्षाल्य संपू-
 ज्य वस्त्रेण छाद्य प्रधानप्रतिमापिंडिकायां च स्वस्वमंत्रन्यासं कुर्यात् तत्र विष्णुश्चेत् स्थाप्यस्तदा ॐ
 घटं पंवं नं फलक्ष्म्ये नमः एतानि पंचाक्षराणि तद्विद्विः शिखाकवचनेत्रसंज्ञाकानि हुं फटंतो वावचनस-
 मुद्राय इति पिंडिकायां पंचागानि न्यस्य तत्र यमूर्तिमूर्तिपांश्च पूर्ववद्विन्यसेत् तदा ॐ ह्रीं श्रीं ह्रीं ह्रीं
 परब्रह्मणे सर्वाधाराय नमः ॐ ह्रीं श्रीं ह्रीं दिव्यतेजोधारिणि सुनगे नम इति मंत्रान्यासं चिवासये-
 त् इत्यधिवासनं प्रसादोपि चेन्न तानस्तस्याप्यधिवासनं तत्र प्रासादाग्ने एकाशीतिपदं मंडलं द-
 तेः कृत्वा तेषु पदेषु सप्तधान्यपुजान् कृत्वा जलपूर्णं नैकाशीतिकुं नानादृत्य तत्र नवनवकानां मध्यमं

२०

मध्यमं कोष्टं ज्ञात्वा तेषु नवकुं नानु मध्यपूर्वादि क्रमेण न्यस्य मध्यकुं नेनाम्युदुंबरश्वत्थपैत्रैकाशी-
 कपलाशपुष्पान्यगोधकदंबाम्रचित्वा ज्वनवृक्षसंनवं पल्लवद्वादशकं सोमाय नवस्य तं तर्गताय नम-
 इति निक्षिपेत् ततः पद्मकरोचनादूर्वाकुरदूर्नपिंजलुश्चेत् पीतसर्षपसितरक्तचंदनजातीकुसुमन-
 द्यावर्तमिति दशकं पूर्वं यवव्रीहिति लसुवर्णरत्नतसमुद्रगामी नदीकुलमृत्तिका न्यस्य संस्पृष्ट गोमय-
 मितिसप्तकं अग्नेये सहदेवी विष्णुक्रांता नृंगराजमहोशधीशमीशानावरीगुडूचीश्यामाकमित्यष्टकं या-
 म्ये कदलिपुगीफलनारीकेलविल्वनारिं गमातुलिंगवदर्यामलकमिति फलाष्टकं नैऋते मंत्रसाधि-
 तं पंचगव्यं वारुणे शम्युदुंबरश्वत्थन्यगोधपलाशकाषायपंचकं वायवे शंखपुष्पी सहदेवी बलाश-
 तावरीकुमारी गडूची वचायाघ्रीति मूलाष्टकं सोम्ये वल्मिकादिसप्तमृत्तिका ईशानकुं नेनित्थाय हि-
 रण्यवर्णाहरिणी इति मध्यकुं नानभिमंत्र्य शेषान्गंधोक्तपूरितान् मध्यमादिकलशान् समंतात्पूर्वा-

दिक्कमेण अष्टावष्टोविन्यस्य मूलमंत्रेण निमंत्र्य सत्रेण वेष्ट्यां तर्बहिरथ स्नादूर्ध्वं च प्रासादं पंचग
 येन संप्रोक्ष्य मूर्ध्नि नंदिवर्षति वल्मिकमृदा विलिप्य समुद्रज्येष्ठार्इतीशानचिकस्त्वेन मृत्तिका कुनेन स्न
 पयेत् यज्ञायज्ञेति वायव्यकषायकुंनेन पयपृथिव्यामिति वारुणेण पंचगव्यं कुनेन याफलिनीरिति ने
 क्रुत्य फलकुंनेन हंसः शुचिषदिति सोम्यस्त्रमूलकुंनेन विष्णोरराटमिति ओषधि सहदेव्यं पूर्वकुंनेन सो
 मं राजानमिति यवव्रीत्वा वह्निस्त्रकुंनेन विश्वतश्चक्षुरिति सहदेव्यायाम्यकुंनेन नमो अस्तु सर्पभ्य इति
 मध्यकुंनेन ईदमापः प्रवहतेत्यष्टानिः पूर्वादि क्रमेण प्रासादं सशिखरं स्नपयेत् एकाशीतिकुंना संनवे
 तु गंधोदक पूरिते नैककलशे नंदेव्याय कर्मणेशु धध्वमिति संप्रोक्ष्य सत्रेण वेष्ट्या स्नापयित्वा देवरूपं प्रा
 सादं चिंतयित्वा पताकादिना शोभयित्वा गंधादिना पूजयित्वा ~~होमं प्रासादं~~ तस्याधस्ताद्देवं सं
 चित्य मंत्रेण प्रासादमाधिवासयेत् तद्यथा ॐ ह्रीं सर्वदेवमया चिंत्य सर्वरत्नोज्ज्वलाकृते यावच्चंद्र

२१

असूर्यश्च तावदत्रास्तिरो न वेत्याधिवास्य पिंडिकावाहन परिवादेव तानां तत्तु मंत्रैः प्रत्येकमष्टाविंशतिसं
 ख्याकं होमं तिष्ठेः कृत्वा मूलमंत्रेण चर्वाष्टोत्तरशतं हुत्वा चतस्रो गाविष्णु गायत्र्या दुग्ध्वाक्षीरेण विष्णु
 गायत्र्या चरुं श्रपयित्वा देवाय निवेद्य द्वादश ब्राह्मणान् नो जयित्वा विष्णुर्मे प्रीयतामिति च देत् ततः आ
 चार्याय धेनुर्दत्तारत्रो जागरणं कुर्यात् इति प्रासादाधिवासनं अत्र ज्येष्ठमध्यमकनिष्ठानां प्रतिमा
 नां सप्त रात्रं पंचरात्रं त्रिरात्रमेकरात्रं सद्यो वावत्स्यंतमधिवासयेदिति पद्धतिकारः अत्र श्लोकाः अ
 नेकदिननिर्वर्त्य अधिवासनकर्मणि होमानष्टोसहस्राणि विदधीरन् पृथक् पृथक् तस्मिन्नेकाह
 निर्वर्त्य कुर्यादष्टोत्तरं शतं प्राग्वत् पूर्णाहुतिं हुत्वा सकृज्जपंति द्वारपाः यद्वा प्रतिदिनं होममष्टोत्तरं
 तं शतं देशिको मूर्तिपै कुर्याद्व्यावत्कार्यं समाप्यते संध्यासु तिसृषु बलिं मंत्रेर्दद्याद्यथोदितैः आचा
 र्यादि क्षिणादद्यादृत्विग्यश्च स्वशक्तिः नो जनं च तथा न्येन्यो देयं वित्तानुसारतः विनाधिवासनं य

शः कृतोपिन फलप्रद इति ततो गुरुर्वह्निर्निर्गत्य प्रासादानि मुखो नृत्वा तं देवरूपं ध्यायेत् न तथा हि पादौ
 पादशिखास्तस्य जंघेपादोर्ध्वमुच्यते गर्भश्चैवोदरं ज्ञेयं कटिश्च कटिमेखला संवाश्च बाहवो ज्ञेया चंदोत्रि
 ह्ना प्रकीर्तिता दीपः प्राणोऽस्य विज्ञेयो त्यपानो जलनिर्गमः ब्रह्मस्थानं पदेन च तं नानिः परिकीर्तिता त्व
 त्पद्मपिंडिका ज्ञेया प्रतिमा पुरुषः स्मृतः पादचारस्त्वहंकारो ज्योतिस्तच्चक्षुरुच्यते यदूर्ध्वं प्रकृतिस्तस्य प्र
 तिमात्मा स्मृतो बुधेः तलकुंजादथोद्वारंतस्य प्रजननं स्मृतं शुकनासा नवे न्नासा गवाक्षः कर्ण उच्यते का
 यपात्नी स्मृतः स्कंधोग्रीवा चामलसारिका कलशस्तशिरो ज्ञेयं मञ्जादिप्रसंहितं मेधश्चैव सुधा
 विद्यात्प्रलेपो मांस उच्यते अस्थीनि च शिखास्तस्य स्नायुः कीलादयः स्मृताः चक्षुषी शिखरास्तस्य
 श्वजा केशाः प्रकीर्तिताः एवं पुरुषरूपं तं ध्यात्वा च मनसा सुधीः प्रासादं पूजयेत्पश्चात्तु गंधध्वजा
 दिभिः शुभैः सूत्रेण वेष्टयेद्देवं वा सस्तत्परिकल्पयेत् प्रासादमेव मभ्यर्च्य वाहनं चाग्रमंडप इति ततः

२२

कुंडे वा स्तोष्यते इति मंत्रेण श्योचरशतं दुत्वा देवमंत्रेण च दुत्वा पूर्णा दुत्तं तं सर्वं कृत्वा दिग्बलिंदत्वा चा
 त्मानं विवेच्य प्रणमेत् यत्र तु स्वयं नृदेवः प्रागेव वा प्रतिष्ठितः प्रासादश्च नूतनस्तत्रापि तदुत्तरे मंड
 पं कृत्वा पूर्वद्युः पुण्याहवाचननां दीश्राद्धदेवप्रतिष्ठा मंडपस्थापनक्रुतिग्वरणादिकं कुर्यात् त
 त्रगुर्वेद्यांत देवता मंडलं कृत्वा वास्तुदेवता पूजनाग्निप्रतिष्ठाग्रहपूजा ज्योतिर्गोचरग्रहहोमशिखा
 दिवास्तु पीठदेवता वास्तुवता होमैकाशीतिकलशस्थापनानि कृत्वा तैः प्रासादं स्नात्वा च यित्वा यजमान
 मग्निषिव्य प्रासादमुत्सृजेदित्येतावानेव विधिः अथ मंडपादुत्तरतः पूर्वकल्पितैः शांतिकलशा
 दिजलेः च द्वासोपविष्टं सपरिवारं यजमानमग्निषिंचेयुः ततः आचार्यमूर्तिपद्माद्वारस्थाप
 यादीन् परितोष्य प्रासादोत्सर्गं कुर्यात् तत्र मासपक्षाद्युद्धिरव्यशदं शिखेष्टकादावादिनिर्मितं कल
 नीजगती प्राकारपरिवारगोपुरपरिवारदेवतालयसंयुतं तत्तद्देवतालोककामः कुलद्वयानुग्रहाया

मुकदेवताप्रीतयेहमुत्सजामीतिकुशयवज्रानि क्षिप्त्वा देवं नत्वा ब्राह्मणान् नो जयेदिति नतः प्रातरा
 चार्यो मूर्तिमूर्तिपति लोकपाल मंत्रैः प्रतिदेवतमष्टशतं अष्टाविंशतिं वा पूर्णाहुत्यंतं स्वकुण्डे हुत्वा धि
 वासितां कूर्मशिलां ब्रह्मशिलां पिंडिकां च त्राता रमिति गृहीत्वा विधानां वार्थं पुष्पोदकधारया अस्त्र
 मंत्रेण शंततीयेन वा प्रासादमभ्युक्ष्य महोद्दंडं इति दर्शनेणोद्धिरया स्त्रपूतजलेन पुनः प्रोक्ष्य प्रासाद
 स्य द्वारस्य च मध्याद्येन यवाद्भेन वेशानी मुत्तरां वा श्रित्य स्नानादिसंस्कृतां कूर्मशिलां प्रणवेन पंच
 रत्नोपरि निधाय तद्ध्वजे सोमं कुर्मद्वारसं मुखं निधाय तदुपरि रत्नानि निधाय षट्त्रिंशद्गर्तयुतां पंच
 चत्वारिंशद्गर्तयुतां वा ब्राह्मशिलामधिवासितां निदध्यात् ॐ नमो व्यापिनि स्थिरे अचरे ध्रुवे ॐ श्री
 लं स्वाहेति मंत्रेण यथाशक्तिसंपूज्य तमेव परमाशक्तिस्त्वमेवासनधारिका शिवाज्ञया त्वया देवि रक्षा
 तव्यमिद्वि सर्वदेति प्रार्थयेत् ततो वर्णाध्वनेन नमः पादाध्वनेन नमः मंत्राध्वनेन नमः सुवनाध्वनेन नमः

तत्वाध्वनेन नमः सकलाध्वनेन नमः इति सकलमध्वनंतदाहूढं ध्यायेत् ततः पुण्याहवाचनं कृत्वा मूलमं
 त्रेण श्रोत्रशतं हुत्वा षट्त्रिंशत्सु पंचचत्वारिंशत्सु वा ब्रह्मशिलागर्तेषु प्रादक्षिण्येन सदेम्नादस्तेन
 रत्नन्यासं कुर्यात् श्वभरहिते ब्रह्मशिलोपरि नागे सश्वचां पिंडिकां पूर्वपश्चिमानने प्रासादे सोम्यप्र
 णालं दक्षिणे तरानने पूर्वप्रणालीं ध्रुवसूक्तेन निधाय देवपत्नी लिंगकेन मंत्रेण पिंडिकामभिमे
 चयेत् तत्र विष्णोस्त्वापनायां ह्रीं श्वतेरुद्रस्य गोरीर्ममायसूर्यस्योषस्तश्चित्रमित्यादि ततः आत्मन
 त्वाय नमः आत्मतत्वाधिपत्ये क्रियाशक्ते नमः विद्यातत्वाय नमः विद्यातत्वाधिपत्ये ज्ञानशक्ते नमः
 शिवतत्वाय नमः शिवतत्वाधिपत्ये ईश्वराशक्ते नमः इति तत्त्वन्यासः प्रतितत्वं मूर्तिमूर्तिपति लो
 कपालान् विन्यसेत् ततः पिंडिकां आधारशक्ते नमः इति न्यस्यानंतासनत्वेभ्यो नमः आसनशक्त्यो न
 मः इत्युक्तान्यर्च सर्वदेवमयी शानि त्रेलोक्यान्हादकारिणि त्वां प्रतिष्ठापयाम्यत्र मंदिरं विश्वनिर्मितं

यावच्चंद्रस्यसूर्यस्ययावदेषावसुंधरा तावत्वंदेवदेवेनामंदिरमिच्छिरो नव पुत्रानायुषतो लक्ष्मीमन्त्रा
 मजरामृतां अनयंसर्वभूतेभ्यः कर्तुर्नित्यं विधेहि नोः विजयं नृपतेः सर्वलोकानां क्षेममेव च सुनिक्षेपं सर्वका
 लीनं कुरु देवि नमो नम इति तां प्रार्थ्य प्रणवं श्वन्ने बाह्ये षोडशस्वरान्तेषां परितो व्यंजनानि न्यस्य श्वन्नां
 तरलादीनि विन्यसेत् यथा बाह्यपरिचोयवव्रीहिनिष्पावप्रियंगुतिक्षमाषनीवारशास्त्रिसिद्धार्थका
 नूत्रजमोक्तिकेवेदूर्यशंखस्फटिकपुष्परागचंद्रकांतेंद्रनीलपद्मरागान्मनशीलाहरितालांजनयया
 मांजनकासीससौराष्ट्रीरोचनेगेरिकपारदानसुवर्णरोप्यताम्रायसत्रपुसीसकां स्यारकटतीक्ष्णलोहा
 निश्वेत रक्तचंदनअगरुअर्जुनोशरिवैष्णवीसहदेवी लक्ष्मणाचेति तत्र बीजानामनाचे सहदेवी न्यसेदि
 ति एवं न्यस्तानां रत्ननांदिकपालमंत्रैरात्वं ननं कृत्वा पृथिवीमेरुकूर्मवाहनानि सोवर्णानि द्वारोन्मुखानि
 पारदंचतस्मिन्मध्यश्चने निधाय गुग्गुलुरसेनरत्नादिकं स्थिरीकृत्य मधुपायसेनश्च नमनुष्ठिष्यव

२४

स्त्रिणाष्टाद्यकवचेनावगुंथ्यास्त्रमंत्रेण संरक्ष्य गृहावे प्रतिष्ठेति प्रासादमभिषिच्यं द्रादि न्योबलिंदत्वा चा
 मेत् एवं पिंडिकां प्रतिष्ठाप्य प्रासादाद्वहिः रष्टदिक्षु स्थिंडिलानि संपाद्य संस्तुत्य ततश्चंडिलानां मी
 शाननागेषुकलशानमंत्रवद्विन्यस्यग्निं प्रणीय प्रतिस्थंडिलं पञ्चाशसमिधामष्टोत्तरसहस्रमष्टशतं
 वाम्लमंत्रेण हुत्वा आज्येन नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि तन्नो विष्णुः प्रचोदयात् इति मंत्रे
 णाष्टोत्तरशतमष्टाविंशत्यष्टोवाहुत्वा चार्योष्टदिक् संस्थे न्यः पात्रे तोयमुद्धृत्य मूलमंत्रेण शतकृत्वा
 निमंन्य प्रतिमासन्निधौ गत्वा सर्वतीर्थमयमिदं जलमिति ध्यायन् देवमूर्ध्नि निषिंचेत् नारसिंहे
 नहुं फटं तेन देवस्य दिग्बन्धनं कृत्वा मूर्तिपै सहदेवं प्रार्थयेत् प्रबुध्यस्व महानाग देवदेव जगत्पते
 मे चक्ष्याम गदापाणे प्रबुद्धकर्मक्षणे प्रबुद्धरुधिरानंत वासुदेवनमो रूते इति जलक्षीरंकुशा
 प्रतिष्ठंतं दुलयवसिद्धार्थकपुष्पाणि शंखे कृत्वा शंखमुद्रया देवाया च्यंदत्वा तिष्ठ ब्रह्मणस्य तर्ज्युप

स्थाप्यरथमुपवेश्यदेवस्यपुरतो गुरुः पृष्ठेनोयजमानः पार्श्वतो मूर्तिपाः एवंपरिभ्रम्यरथादवतार्य प्रा
 सादद्वारसंमुल्लिङ्गं कृत्वा प्रासादं प्रवेशयेदिति ततः सयजमानो देशिको देविपिंडिकायां स्थापयेत्
 तद्यथा सुलभे ईश्वरं नावयन् सौवर्णपद्मं श्वन्निधाय प्रधानपुरुषोऽयावद्यावच्चंद्रदिवाकरो
 तावत्त्वमनयाशक्त्या युक्तो नैव स्थिरो न वेति उक्त्वा ध्रुवाद्योर्ध्वा पृथिवीति मंत्रं पठित्वा यवं यवा द्वे
 वोत्तराश्रितमीशानाश्रितं वा देवं पिंडिकां श्वन्निधाय स्थिरो न वशांश्च न वेत्युक्त्वा पिंडिकां लिङ्गं
 तराजं बालुकासीसकादिनिर्दण्डं पूरयित्वा पुनर्न चालयेत् ततो देवमूर्तिं हृदये वा स्पृष्ट्वा प्राणं प्राति
 ष्ठां कुर्यात् सयथा अस्य प्राणं प्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्मविष्णुरुद्रऋषयः ऋग्यजुः सामानि चंदांसि
 क्रियामयवपुः प्राणारूपा देवता प्राणं प्रतिष्ठायां विनियोगः ॐ आं ह्रीं क्लौं श्रं कं खं गं चं उं आकाशस
 लिखवाद्यन्ति पृथिव्यात्मने आं हृदयाय नमः ॐ आं ह्रीं क्लौं इं चं जं शं अं शं ह्रस्वर्शरसरूपं गंधात्मने

२५

शंशे स्वाहा ॐ आं ह्रीं क्लौं डं डं एं श्रोत्रं त्वक् चक्षुः जिह्वा प्राणात्मने उं शिखायै वषट् ॐ आं ह्रीं क्लौं एं
 यं दं धं नं वाक् पाणि पाद पायूपस्थानात्मने ॐ आं ह्रीं क्लौं पं फं वं नं मं ओं वचनादानगमनविसर्गानंदा
 त्मने ओं नेत्रत्रयाय वषट् ऐं कं वचाय हुं ॐ आं ह्रीं क्लौं अं यं रं लं वं शं षं सं हं शं अः मनो बुद्धि अहंकार चित्ता
 त्मने अः अस्त्राय फट् एवं अंगुष्ठादिकरतलांत षडंगं न्यासं विधाय प्राणं प्रतिष्ठां ध्यायेत् सुधाब्धि म
 ध्ये रुणपद्मसंस्थापाशांकुशादिक्षु सरासबाणान् शूलं कपाजं दधतीं कराब्धौ रक्तां त्रिनेत्रां प्रणमा
 मि देवी इति ध्यात्वा देवस्य हृदि हस्तं निधाय ॐ आं ह्रीं क्लौं यं रं लं वं शं षं सं हं सः सो हं देवस्य प्राण ई
 ह प्राणः पुनः आं ह्रीं मित्यादि देवस्य जीव ई ह स्थिताः पुनः आं ह्रीं मित्यादि देवस्य सर्वेन्द्रियाणि ॐ
 आं ह्रीं क्लौं ईत्यादि देवस्य वाङ्मनश्चक्षुः श्रोत्र प्राण प्राण ई हागत्य स्वस्तये मुखेन सुचिरं तिष्ठंतु स्वाहे
 ति ध्रुवाद्योरिति सूक्तं च जपित्वा देवं सजीवं ध्यात्वा विश्वतश्चक्षुरित्युक्त्वा देवमूर्ध्नि हस्तं निधाय परं

देवं ध्यात्वारुद्रसूक्तेरेव तसामनीजस्वाप्रतिष्ठाकानुमंत्रान्जपेत् तत्रविष्णोः अतसीपुष्पसंकाशं शंख
 चक्रगदाधरं संस्थापयामि देवेशं देवो नृत्वा जनार्दनं रुद्रस्य त्र्यक्षं च दशबाहुं च चंद्रार्धं रुतशेखरं
 गणेशं वृषभरुचं च स्थापयामि त्रिजोचनं अथ ब्रह्मणः ऋषिभिः संस्तुतं देवं चतुर्वक्त्रं जटाधरं पि
 तामहं महाप्राज्ञं स्थापयाम्यंबुजोद्धवं सूर्यस्य सहस्रकिरणं शान्तमप्सरोगेण सेवितं पद्महस्तं महाबा
 हुं स्थापयामि दिवाकरं ततो देवस्य हृदयं स्पृशन् जपेत् तद्यथा विष्णोः पुरुषसूक्तं रुद्रस्य रौद्रं ब्रह्म
 णो ब्राह्मणं रवेः सौरं अन्येषां ततश्च काशान्मंत्रान्जपित्वा प्रणवं व्याहृतिशिरः सहितां गायत्री
 प्राणसूक्तं च जपित्वा सान्निध्यं कुर्यात् नमस्तेत्यक्तसंगाय संतोष परमात्मने ज्ञानविज्ञानरूपाय ब्र
 ह्मे नो नुशान्तिने गुणतिक्तांतवेशाय पुरुषाय महात्मने अव्यक्ताय पुराणाय विष्णोः सन्निहितो न
 व नगचंदेव देवेश त्वं पिता सर्वदेहिनां त्वया व्याप्तमिदं सर्वं जगत्स्थावरजंगमं त्वमिंद्रः पावकः श्रे

२६

वयमो निरुतिरेव च वरुणो मारुतः सोम ईशानः प्रचुरमयः येन रूपेण नगवनू त्वया व्याप्तं चराचरं
 तेन रूपेण देवेश आर्चायाः सन्निधौ नव सर्वमंत्रादिसंयुक्तो लोकानुग्रहकाम्यया अत्रार्चायां महा
 देव नवसन्निहितः सदः सूर्या चंद्रमसौ याचया वतिष्ठति मेदिनी तावत्त्वया त्रदेवेश स्थातव्यं श्वेद्य
 प्रभो ईति अथापि स्थापितस्य परिवारदेवतानंदी महाकालवृषभचूं गिरीटिस्कंदो माविनायकवि
 ष्णुब्रह्मजयंते द्वाग्नीयमनिर्ऋतिवरुणवायुसोमेशानाप्सरसोगणगंधर्वगुह्यकविद्याधरादीनुरुद्र
 स्य ब्रह्मणो विष्णोर्वा दयः परिवारदेवताः विष्णोर्ब्रह्मादयः एवं चंडी विनायकादीनामपि परिवारकल्पनेन
 ततः कुंडेष्वगहोमः तत्र पूर्वकुंडे हृदयमंत्रेण व्याहुतिविंशतिकंदक्षिणकुंडे शिरोमंत्रेण पश्चिमेशि
 स्वामंत्रेण उत्तरे कवचमंत्रेण आचार्यकुंडे नेत्रमंत्रेण पुनः पूर्वकुंडे अस्त्रमंत्रेणेति तत आयुधमं
 त्रेर्हुत्वा प्रार्थयेत् तद्यथा लोकानुग्रहे हेत्वर्थं स्थितो नवसुरवासन सान्निध्यं हि सदा देवप्रत्यहं परिच

तय मास्तृजाविरामोस्मिन्पुत्रमानः समुध्यन्ता संपातयसन्ताराष्ट्रं सर्वोपद्रववर्जितं क्षमेण वृद्धिम
 तुलांसुखमक्षय्यमश्रुतांशितिसंप्रथ्यविधिना देवं सांगमर्चयेदिति ततो बहिरिन्द्रादीन् ततन्नाममंत्रै
 स्थापयेत् विष्णुश्चंद्रप्रचंडजयविजयान् शिवश्चैन्द्रदीमहाकाळनृगीगणेशान् सूर्यश्चंद्रपि
 गलमाठरारुणान् अथशिवस्यवाहनादीपूजयेत् मात्स्ये यस्यसिंहारथेयुक्ताव्याघ्रान्तास्तथोरगाः
 ऋषयो लोकपालाश्च देवस्कंदतथावृषः प्रियागणमातरश्च सोमो विष्णुः पितामहः नागायक्षाः संग
 धर्वा ये च दिव्या ननश्वराः तमहं चक्षमीशानं शिवं रुद्रं उमापतिं आवाहयामि सगणं सपत्नीकं च
 षथ्वजं आगच्छ नगवान् रुद्रानुग्रहाय शिवो नव शाश्वतो नवपूजां मे गृहाण त्वं नमो नमः ॐ स्वा
 गतमनुस्वागतं नगवतो नमो नमः सोमाय सगणाय सपरिवाराय प्रतिगृह्यातु नगवान् मंत्रपूत
 मिदमर्घ्यं पाद्यमाचमनीयमासनं ब्रह्मणा कस्मिन्निहितं नमो नमः स्वाहेति आगच्छ नगवन्नित्यादि

२७

कामं त्राउहेन सर्वसाधारणाः एव संपूज्य दधिधुग्धघृतमधुशर्कराख्यैः संमंत्र्यैः मध्ये सुगंधजलचुंबैः
 स्नापयेत् यज्ज्ञाप्रतः ततो विराट् सहस्रशोर्षा अनित्याश्रुनो पुरुष एवेदं त्रिपादूर्ध्वं येनेदं नत्वा
 वान् इति चतुःस्तोत्रपेत् प्रतिपयाय पंचजलेन देवस्य पादौ नान्निवक्षः शिरश्च स्पृशेत् ततो लिंगमंत्रैः
 प्रार्थयेत् नगवनुदेवदेवेश धर्मकामार्थमोक्षद विद्याविद्येश्वरैरुद्वेगलेखैर्लोकपालैः देवदानव
 गंधर्वैर्यक्षैश्च किनैः सह अस्मिन् लिंगे महदेव सर्वदा वसे प्रभो पुंसामनुग्रहाय पृथिव्यां स्वेष्ट
 या प्रभो परावरेण नाचेन स्नातव्यं सर्वदा त्वया पुंसामनुग्रहाय सर्वविघ्नहरः पुंसां सर्वदुःखहरः स
 दा सर्वदा यजमानस्य ईच्छा संपत्तु करो नव नमस्ते सर्वधर्माय संतोषविजितात्मने ज्ञानविज्ञाय च पाय
 ब्रह्मतेजो निशाचिने नमस्ते शुद्धदेशाय पुरुषाय महात्मने स्थापकानां मूर्तिपानां शिल्पिनां च चिनो सदा
 ग्रामदेशान्तरपाणं च शान्तिर्नवतु सर्वदा पूजकाराधकानां च नक्तानां नक्तवत्सल सर्वेषां च जगन्नाथ ईच्छा

सिद्धिप्रदो नव चंद्रार्कवनिपर्यंतं लिङ्गे स्मिन्परमेश्वर स्थापय्यमुपयासार्चं सर्वलोकानुकंपया याव
 चंद्रश्चसूर्यश्चयावतिष्ठति मेदिनी तावत्त्वया तदेवेश स्थापय्यं स्वेच्छया विनोदति ततः पुरुषसुक्तेन वि
 लोः षोडशोपचारं कृत्वा पुराणमंत्रैरेवैवास्तुत्वानमेत पुनः प्रार्थयेच्च ज्ञानतो ज्ञानतो वापि यावद्विधि
 रनुष्ठितः स सर्वस्वत्प्रसादेन समग्रो नवतान्ममेति शिवस्यापि ज्ञानतो ज्ञानतो वापि न गवन्त्यत्तं मया
 तत्सर्वं पूर्णमेवास्तुत्वत्प्रसादादधोक्षजेति अथ कर्तुं नामा युतं देवस्य नाम कुर्यात् सर्वदा व्यवहारार्थं
 तच्च विष्णोरमुकस्वामी अमुकनारायण इति वा शिवस्यामुकेश्वरेति नानोरमुकादित्येनेति देव्या अमु
 केश्वरी इति गणपतेरमुकविनायकेति अथ नैमित्तिके दोषे प्रायश्चित्तं तत्र स्थाप्यमानं देवार्चलिंगं वा
 यांयां दिशमुपाश्रयेत्तत्तद्दिग्गीशमंत्रेण शोच्यते शतं संख्यया शमीपत्रांशान्यतरमिद्वेदो मंति छहो मं वा
 कृत्वा पूर्णं हुत्वं तं कुर्यात् दिगीमंत्रास्तु त्रानारमिंद्रमित्यादयः प्रसिद्धाः अत्राचार्यदक्षिणाक्रमतो गतो

२८

मेघो महिषो जः शुक्तिर्मुक्ताफलं सवस्त्रयुग्माद्येनुक्रुष च ईत्यादिकाः ततः स्थाप्यमाने देवेशोऽथानेश्व
 आने स्फुटिते वा शांत्यर्थं मूलमंत्रेण शोच्यते शतं हुत्वा प्रतिष्ठा होमं कुर्यात् शिवाय स्थिरो नवस्वाहा
 शिवाया प्रमेयो नवस्वाहा शिवायानादिबोध्यो नवस्वाहा शिवानित्यो नवस्वाहा शिवाय सर्वगो नव
 स्वाहा शिवायो विनाशो नवस्वाहा शिवाय कुत्सो नवस्वाहा इति अथ सर्वशांत्यर्थं मघोरमंत्रेण शो
 च्यते शतं स्विष्टकृदंतं हुत्वा सर्वप्रायाश्चित्तं च हुत्वा पूर्णं हुत्वा ईशाने बलिं दत्वा च मय शोच्यते शतं यजमा
 नमुपवेश्यार्थं एव साम्नामंत्रांतरे श्वानिषिंचेत् अथाचार्यपूजनं तत्र यजमान आचार्यमासने सुपवे
 श्य सकृत् ग्रामं गोसहस्रमर्द्धं तदर्द्धं वा गोशतमर्द्धं तदर्द्धं वा वृषभैकादशकंपंचैकां वा सालं कृतां यथाश
 क्तिसन्निधाय देशकालौ संकीर्त्य देवप्रतिष्ठासिध्यर्थं मिमांसादक्षिणां तुभ्यमहमाचार्याय संप्रददेन
 ममेति उक्त्वा तद्भस्ते गोपुच्छादिसकुशानि लयवजलं निक्षिपेत् विज्ञापयेच्च न गवन्सर्वधर्मज्ञा शिव

धर्मपरायण सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञशिवशास्त्रविशारद अनादिजन्मसंतानेत्त्वप्रमेयेनकार्णवे अद्यमेत्युत्तमं
जन्मअद्यमेसफलंधनं अद्यमेजननोचितिरद्यमेपरमंपदं मोचितोहंतयानाथच्छेद्याद्भवबंधनात् ३
ईशास्त्रातस्त्वयायस्मात्पुवेनेवनवाणवात् मुक्तोहंमर्त्यसंसारात् प्रपन्नोहंतवांतिकं ज्ञानतोज्ञानतो
वापियन्यूनंयत्कृतंमया तत्सर्वपूर्णमेवास्तत्त्वप्रसादात्समस्त्वमेति गुरुरपि समस्तजगदुत्पत्तिस्ति
तिसंहारकारकः शिवःसानुचरस्तद्वत्सर्वदासर्वकामदः द्रव्यहीनंतुयत्किंचिद्विधिहीनंतुयद्रवेत् तत्सर्व
पूर्णमेवास्तत्प्रसादात्कारणस्य तु स्थापकस्यमूर्तिपानांचर्त्तनांशित्विनांतथा सराष्ट्रपार्थिवानांचर्त्तनां
तिर्नवतुसर्वदा नृत्यपुत्रकलत्रैश्चस्वमित्रंबलवाहनेः कारणस्यप्रसादेनसर्वलोकेश्वरो भवेत्युक्ता
यजमानायशिषंदद्यात् ततस्त्वापकमूर्तिपजापिनः क्रुत्विक्स्त्वपतिर्देवज्ञानसंपूज्यतेन्यः शक्तितोदक्षि
णांदद्यात् अधिवासनंसद्योवाबहुकाञ्चसाध्यंवातत्रसद्यः पक्षेवपश्यमाणमधुकुंकुमादिसर्वद्रव्येस्त

२९

द्दिनएवदेवंलेपयेत् अथेतुप्रथमेहनिंकुंकुमेनदेवांलेपयित्वापूजयेत् द्वितीयदिनेहरिद्रासिद्धार्थकत्
र्त्तन एवंचतुर्थदिनेपिष्टसितचंदनयवचूर्णेन चतुर्थमनशिलाप्रियंगुचूर्णेन पंचमेरुछांजनतिरुच
र्त्तन पण्डितचंदनपद्मकेसरचूर्णेन सप्तमेगोरोचननागकेसरचूर्णेन सर्वलेपनद्रव्येषुकपिलागोच
तमिश्रेणज्ञेयंप्रतिमानांलेपत्रयंदिनत्रयेक्रमेणकृत्वाशेषलेपांश्चतुर्थदिनेयुगपत्कृत्वात्रिसंध्यंबलिदा
नंचनिर्वर्त्यप्रतिकुंडेहवनंसंपादयेत् शांतिहोमंचक्रुत्विजः कुर्युरित्यनेकदिननिर्वर्त्यधिवासनेज्ञेयं
शिवस्यतुयदाप्रतिष्ठोत्तरकालंसप्तसुदिनेषुमधुकुंकुमादिरेपाः क्रियंतेतदाष्टमादिनेस्नपनार्चनादि
र्महानुत्सवोविधेयः इति सर्वदेवप्रतिष्ठाविधिः अथचतुर्थीकर्मतत्रचतुर्थदिनेद्वितीयेवाकुर्यात् तत्रप्रा
ग्वृत एवाचार्योमूर्तिपयजमानद्वारपाञ्चादिभिः सहमंडपंपश्चिमद्वारेण प्रविश्य तत्रमहास्नानसंचारादि
कमुपकल्पयेद्याः प्रादक्षिण्येनगत्वाकुंडेस्थापितदेवत्यंचरुंश्रपयित्वापंचब्रह्मतिरंगैः सहस्वाहुतिं

मंत्र

होमंकुर्यात् ब्रह्ममंत्रायथा ईशानः सर्वविद्यानां तत्पुरुषायविद्महे अघोरे न्योयघोरे न्यः वामदेवाय नमो
 सद्योजातं प्रपद्यामीति प्रागुक्ताः अंगमंत्राः अपि अद्भ्यः संनतुः वेदाहमेतं प्रजापतिः यो देवेभ्यः नृत्वं
 ब्राह्ममिति तत्तत्क्रुत्विजो घृतेन तिलैर्वास्वकुंडेषु शतं हुत्वा गोरीर्ममायेति मंत्रेण जुहुरिति शिवस्य चतुर्थी
 कर्म एवमन्यदेवविषयेऽपि पूर्ववत्स्थापिते देवत्यं चरुं श्रपयित्वा स्वमंत्रैः पत्नीमंत्रैश्च सह होमंकुर्यात्
 क्रुत्विजोऽपि घृतेन शतं शतं प्रतिकुंडं हुत्वा पूर्णाहुतिं जुहुयुः गुरुश्वशालितो येन मूर्तिसिक्तानिर्मात्यमप
 सार्य पुनः पूजयित्वा काशीति घटान्युर्ववत्संस्थाप्य स्नपयेदिति यद्वा पुराणांतरोक्तप्रकारेण पूजयेत् त
 त्रदध्यक्षत कुशाग्रक्षीरदूर्वा मधुयवसिद्धार्थकपुष्पफलतोयान्वितमर्घ्यपात्रमासाद्य कलशाष्टसह
 स्त्रमष्टशतमष्टाविंशतिमष्टौ चतुरो वा कलशान् राजतान् ताम्रान् नीतिक्रमयान् मृन्मयान् चोपकल्प्य
 ते पुशं नो देवीरापोहि ष्टेति मंत्रैरुद्धृतं तीर्थजलं प्रक्षिप्य मृद्गोमयक्षीरदधि मधु घृतशर्करोषधिपुष्प

३२

फलकुशरत्नगंधपंचगव्यादिकंच प्रक्षिप्य ततः समुद्रं चः प्रहिणोमीति मंत्रेण देवायाच्यं समर्प्य स्नापयेत्
 तद्यथा पंचनद्य इति पंचगव्येन दधिक्राव इति दध्ना आप्यायस्वेति क्षीरेण तेजोसीति घृतेन मधुवा
 ति ता ईमधुना देवस्य त्वासरस्वयेत्येनेषड्येनेति पुष्पोदकेन परिवाजपतिरिति रत्नोदकेन देवस्य त्वेति कुशोदकेन
 अग्नआयाहीति फलोदकेन गायत्र्या गंधोकेन ओषधयः प्रतिमोदध्वमिति सह देवीव्याघ्रीवर्त्तीति बला
 शंखपुष्पीवचाहिंसीसुवर्चलोदकेन समुद्रज्येष्ठार्थेति पूर्वकल्पितश्रीतज्जलेन वसोः पवित्रमिति सहस्र
 धारांकुंतेन ततः अनस्थां नो वईति पंचवर्णसूत्रेणावेष्ट्य नीराज्यवलिहरति मुंचंतु माश्रपथ्यादितिको
 जलेन तु कं विमुच्य सुगंधैस्त्रैणैः पंचनद्य इति देवं परिमार्ष्टि मंदाकिन्यास्तु यद्धारिसर्वस्त्रिपापहरं शुचं तदिदं
 कल्पितं देवसम्पगा च म्यतां त्वयेत्याचमनं निवेदयेत् देवसूक्तसमायुक्ते यज्ञसामसमन्विते सर्ववर्णप्रदे
 देववाससीते विनिर्मिते इति वस्त्रयुग्मं शरीरं तेन जानामि नेष्टो नैव च मयानि वेदितं नन्तया चंदनं प्रतिष्ठ

त्वत्तांशं निकुंकुमकर्पूरयुक्तं चंदनं मणिमुक्ताप्रवालैश्च स्वर्णपुष्पैर्मया कृता पूजा तु देवदेवेश प्रसादाद्भवतस्तु
 वेति पुष्पं वनस्पतिरसो दिव्यो गंधाढ्यः सुमनोहरः आग्नेयः सर्वदेवानां धूपोयं प्रतिगृह्यतामिति धूपमं
 त्रः त्वंचंद्रः स्वरविचिच्छुस्वरत्नानि हुताशनः त्वमेव सर्वज्योतीषि दीपोयं प्रतिगृह्यतामिति अशीत्याचत्वा
 रिंशच्छतावादीपैरातिथ्यं अन्नंचतुर्विधं स्वादुरसेः षड्विः समन्वितं नक्षत्रोत्पत्तिसमायुक्तं नेवेद्यं प्रतिगृह्य
 तां इति नेवेद्यं सर्वभूषणयतेन मर्दयित्वा नृषणानि दत्वा पूर्वकृतं होमं निवेद्य प्रार्थयेत् यन्मया नक्तियोगे
 न पत्रं पुष्पं फलं जलं आवेदितं च नेवेद्यं तद्गृहाणानु कं पय मंत्रहीनां क्रियाहीनं नक्तिहीनं जनार्दनं यत्पू
 जितं मया देव परिपूर्णं तदस्त्वमेव इति ततः पुनरष्टोत्तरसहस्रं मूलमंत्रेण हुत्वा गानां दशांशेन पूर्णं हु
 त्वंतं कृत्वा स्वस्तिवाचनं कारयित्वा इन्द्रादिभ्यो बलिंदत्वा च म्यशेषं समपयेदिति इति चतुर्थकर्मविधिः
 अथ शेषचंडपूजा चतुर्थीकर्मदिने दिनांतरे वा अमुकलिङ्गप्रतिष्ठांगतया चंडप्रतिष्ठां करिष्ये इति सं

३९

कल्प्य प्रासादाद्वहिः गर्भगृहाद्धं सुत्रांगरात्ते ईशान्यां चंडस्थाने पीठं दिो चंडमूर्तिसंस्थाप्य पूजयेत् तत्र
 ध्यानं रुद्राग्नेः प्रनवं चंडं कज्जला नं नयानकं शूलधैदंडधरं रौद्रं चतुर्वक्त्रं चतुर्भुजं मुखोद्गीर्णमहा-
 ज्वालं रक्तदादशालोचनं जटामुकुटखंडे दुमंडितं फणिकंकणं व्याल्यजोपवीतं च साक्षसूत्रं कंठ
 लुं श्वेतपद्मासनासीनं नक्तिप्रह्वार्तिनाशनं इति एवं ध्यात्वा ॐ चंडासनाय नमः चंडमूर्तये नमः
 धुनिचंडेश्वराय हुं फट् स्वाहेति मंत्रेण वात्य ॐ चंडत्वादयाय हुं फट् नमः ॐ चंडाग्रसे हुं फट् नमः
 ॐ चंडाग्रिवाय हुं फट् नमः ॐ चंडकक्वाय हुं फट् नमः ॐ चंडअस्त्राय हुं फट् नमः करयोरस्त्रं ॐ स
 योजा नाय हुं फट् नमः ॐ चिं वामदेवाय हुं फट् नमः ॐ चुं अघोराय हुं फट् नमः ॐ चैतत्पुरुषाय हुं
 फट् नमः ॐ चो ईशानाय हुं फट् नमः इति न्यासान्कृत्वा षोडशोपचारैः संपूज्य विज्ञापयेत् यावतिष्ठ
 तिलोके सिन्दुदेवो महेश्वरः तावत्कालं त्वया देवस्थानं यं शिर्वे निधाविति ततो दिग्बलिंदत्वा नृता सं

निविज्ञापयेत् यथा यावत्कालं महादेवो लिंगमाश्रित्य तिष्ठति तावत्कालं तुरक्षार्थं ययं तिष्ठति सर्वदेति त
 तो गुरुः कर्मशेषं संपाद्य नद्रासेनेयजमानमुपवेश्य निषिंचेत् तत्र देवस्य त्वेति शान्ते देवीः अथर्वणसा
 मासुरास्तेत्यादयाश्च मंत्राः यजमानो महाजलाशये अचक्ष्य स्नानं कृत्वा मंडपमागत्य गुर्वादीन् संपूज्यादि
 रण्यादिदक्षिणं दत्त्वा सोपस्कारां गा च दद्यात् गुरुश्च समस्तजगदुत्पत्तिस्त्रित्यनुग्रहकारकः शिवसानु
 चरस्तद्वः सर्वदा सर्वकामदेति मंत्रेण शिषो दद्यात् यथाशक्ति ब्राह्मणभोजनं कचिच्चंडो नास्तीति विवि
 क्रमः बाणलिंगे च लोहे च सिद्धिलिंगे स्त्रियं चुषि प्रतिमासु च सर्वासु चंडो चिरुतो न वेदिति ईति चंडपू
 जा अथ च लप्रतिष्ठाबोधाय नाद्युक्ता तत्र शुचौ देशे मंडपं तदंतः प्रतीच्या मुदीच्या मीशान्यां वा कुंडं तदु
 तरतः स्नानोपकरणनिर्गते वा स्नानमंडलं मध्ये वेद्यां सर्वतो नद्रादिमंडलं तदुतरतः स्वस्तिकोपरिश्यास्या
 पनं च कृत्वा पूर्वदिने प्रतिष्ठादिने वा गणेशपुजा पुण्याहवाचनं मातृकापूजनाभ्युदयिकश्चाद्वानि कृत्वा गु

३२

रुमष्टौ चतुरो वा क्रुत्विजश्च कृत्वा पूजयेत् ततो गुरुमंडपप्रतिष्ठामग्निस्थापनं च कृत्वा स्थाप्य देवत्यं ने वा
 रचरुं श्रपयित्वा ज्योत्स्नां गते पञ्चाशादिसमिधां प्रत्येकमष्टसहस्रमष्टशतं वा प्रतिदेवतं लोकपालं मंत्रेण
 त्वनिनिर्वाज्य दद्यात् तावत्संस्था कमाज्यहोमं च कृत्वा स्थाप्य देवताकमंत्रेण समितिज्ज्यानां प्रतिद्वयं द
 शाहुतीः स्विष्टि कृतं च दत्त्वा अष्टसहस्रमष्टशतं वा स्थाप्य देवतामंत्रं जपेत् अथ यमानो गुरवे वरं दद्यात् ततो
 गुरुदेवं पंचगव्यैः पंचामृतेष्वथ कृतं तन्मंत्रैः शान्ते देवीरिति संस्त्रावकलशेन च संस्त्राप्य श्रीखंडाद्यैरनु
 लिप्यो ह्नोदकेन प्रक्षाल्य पुनश्चतुर्भिः कलशैः समुद्रजेष्टाईत्याद्यानिषेकमंत्रैः चतुर्भिः क्रमेण नि
 षिच्य नद्रपीठे निवेश्याष्टौ कलशान् तोयपूर्णान् पूर्वादि क्रमेण संस्थाप्य सप्तमृदः पल्लवान् कुशान्
 शांत्युदकं प्रस्त्रवणोदकं यवान् पुष्पाणि फलानि च क्रमेण निक्षिप्य स्थापनक्रमेण कुं नै स्नापयेत् तत्र
 मंत्राः आपो हि ष्ठेति तृचः हि ण्यवर्णाः शुचयति चतुष्टयं पवमानः सुवर्जन ईत्यनुवाकश्चेति ततो वास

सीपरिव्योपवीतंदत्वागंधपुष्पधूपदीपैः संपूज्यैष्टेरष्टनिर्दिष्टेनाराज्यहिरण्यगर्भं इति अष्टनिः हिर
 ण्यशलाकांगृहीत्वा चित्रं देवानामित्यर्द्रं चेन देवनेत्र उन्मील्य जेतित्वामध्वर्यं त्यज्य इत्वा पुनर्मधु
 ति घृतशर्कराभिर्देवस्य त्वेत्यंजयेत् मंत्राति अनज्मी वाक्यशेषः ततो नक्ष्य नोज्यादर्शादिदर्शयेत् तदा
 ग्रेकोपिनतिष्ठेत् ततो दक्षैर्घ्वासीनो दर्शार्धारयमाणः पुरुषसुक्तेन स्तुत्वा वंशपात्रे पंचवर्णान्वित
 मंत्रं प्राक्षिप्य देवं नीराज्य ॐ नमो भूताधिपतये दीप्तशुद्धधरायो मा पतये सर्वविद्याधिपतये रुद्राय
 नमः शिवमगर्हितं कर्मास्तु स्वाहेति बलिंदत्वा चामेत् ततो ब्रह्माद्याः सर्वतो नद्रमंडलदेवता आवात्य गंधा
 दिना संपूज्य स्थाप्य देवं ततल्लिंगमंत्रैरावात्य कर्णिकायां प्रतिष्ठाप्य गंधाद्यैः संपूज्य कुंडे मंडलदेवतानां ना
 ममंत्रैर्दर्शादशतित्वा दुतीर्हुत्वा शय्यायां देवमारोप्य पुरुसुक्तोत्तरनारायणस्यांब्राह्मणेः सहोपतिष्ठे
 त ततो देवे पुरुषात्मने नमः प्राणात्मने नमः इति शरीरे व्यापकं न्यसेत् प्रकृतितत्वाय नमः बुद्धितत्वा

यः अहंकारतत्वायः मनस्त्वत्वायः त्वदि शब्दतत्वायः शिरसि स्पर्शतत्वाय त्वचि रूपतत्वायः त्वदि
 रसतत्वायः वस्त्रो गंधतत्वायः पादयोः श्रोत्रतत्वायः कर्णयोः त्वकृतत्वायः सर्वशरीरे चक्षुस्तत्वायः
 चक्षुषोः जिह्वतत्वायः जिह्वायां घ्राणतत्वायः घ्राणे वाक्तत्वायः वाचि पाणितत्वाय पाण्योः पादत्वा त
 यः पादयोः पायुतत्वायः पायो उपस्थतत्वायः उपस्थे पृथ्वीतत्वायः पादयोः अंबूतत्वायः वस्त्रो तेजस्ते
 त्वायः त्वदि वायुतत्वायः घ्राणे आकाशतत्वायः शिरसि रजस्तत्वायः तमस्त्वत्वायः देहतत्वायः देहेत
 तोपि पुरुषस्तु न्यासं कृत्वा संपूज्याधिवासयेत् ततो मंडलशय्ययोर्मध्ये नगंतव्यं मंडलदेवतानामुपहार
 निवेदनं तत्र सर्वान्नं ब्रह्मणे घृतान्नं सोदकमिंद्राय आज्यान्नमग्नये माषान्नं यमाय रुक्षन्नं व्रीत्यन्नं सघृतं
 निऋतये नवनीतोदनं वरुणाय यवोदनं वायवे प्रेप्यं गवं सोमाय गावे धुकमीशानाय पायसं वा सर्वेभ्यः त
 तः शय्याप्रदेशे नैवारं चरुं स्थापयित्वा तेन दिग्बलिंदत्वा निशान्नयेत् इत्यधिवासनं प्रातः पुरोदयाद्देव

मुत्थाप्य मूलमंत्रेणोपस्थाप्याष्टतेचरुं श्रपयित्वा निधाय मूलमंत्रेण षोडशसहस्रमष्टोत्तरशतं वाहु
 त्वाष्टतं तावत्तुहत्वा चरुशेषेण अग्नये स्वाहा सोमाय० धन्वंतरये० कुंहे० अनुमत्ये० प्रजापतये० पर
 मेष्टिणे० ब्रह्मणे० अग्नये० सोमाय० अग्नयेन्नादाय० अग्नयेन्नपतये० प्रजापतये० विश्वेभ्यो देवेभ्यः सर्वेभ्यो
 देवेभ्यः सर्वेभ्यो भूतेभ्यः० नृनुवः स्वः० अग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति जुहुयात् यथा लिङ्गत्यागः ततो यजमानो
 गुरवे वरं दद्यात् ततः अदिते सूर्ये गुरुर्वेद्यां मेर्वनिमुखं देवं रुत्वारत्नपुष्पमूलफलोपध्यादिदृशयित्वा तां
 ब्रपान्ने शान्तिं जलमादाय मूलमंत्रेण शतवारमनिमन्त्र्य देवशिरसितेनेव मंत्रेण आसिच्योतिष्ठ ब्रह्मण
 स्य तर्ह्युत्थाप्य विश्वतश्चक्षुरित्युपस्थाप्य देवस्य पुरस्तात् ब्रह्मविष्णुरुद्रेभ्यो नमः दिक्पालेभ्यो नमः
 वसुभ्यो नमः रुद्रेभ्यो नमः अदितेभ्यो० अश्विभ्यो० मरुद्भ्यो० कुबेराय० गंगादिमहानदीभ्यो० अग्नीषो
 नाभ्यो नमः इंद्राग्निभ्यो० द्यावापृथिवीभ्यो० धन्वंतरये० सर्वेभ्यो० विश्वेभ्यो देवेभ्यो० ब्रह्मणे नमः इति जप्ता

३४

देवस्य पुरतो यजमानमभिषिच्य देवमंत्रजप्ता ध्रुवसूक्तेन तल्लिङ्गमंत्रेण पुरुषसूक्तेन गायत्र्या वा व्या
 तृत्तिनिर्देवं प्रतिष्ठाप्य प्रतिमायां निजवाहनायुधपरिवारादिकं ध्यात्वा पुनः पूजयित्वा मुद्रां प्रदर्श्य
 मूलमंत्राष्टोत्तरशतं जप्त्वा स्फुटान्तां च मयस्विष्टकृदाद्युत्तरांगानि समापयेत् ततो यजमानो दक्षिणं
 दद्याद्विप्रांश्च भोजयेद्यथाशक्तीति च लार्चां प्रतिष्ठा अथ जीर्णोद्धारविधिः अग्निपुराणे जीर्णादीनां
 च लिङ्गानामुद्धारविधिमावदेत् लक्ष्मोऽस्मिन् च नमो च स्तूत्रं वज्रं हतं तथा संपुटं स्फुटितं व्यंगं लिङ्गमि
 त्येवमादिकं ईत्यादिदुष्टलिङ्गानां त्याज्यापिंडीतथा वृषः लक्ष्मोऽस्मिन् वाणादिभ्रमेण तद्विधिना रक्षा
 पित्तं सतल्लक्षणरहितं नमो अनेकशः शकलीभूतं स्तूत्रं पिंडिका ननुरूपं च वज्रं हतं विद्युद्भूतं संपुटं
 न्युब्धं स्फुटितं मेकदेशं नमो मंगं पिंडिका प्रमाण्यादिरहितं आदिपदेन चंडालस्पृष्टादीनां ग्रहणं पिंडीवृष
 योर्दुष्टत्वेन योरेव त्यागो न लिङ्गस्य चालितं चलितं निम्नमत्यर्थं विषमस्थितं दिङ्मुदं पातितं लिङ्गमभ्य

स्तं प्रति तं तथा एवं विधं च संस्थाप्य निर्वणं च भवेद्यदि नोदयेन प्रवाहेण तदपाक्रियते यदि तत्रोप्यत्रापि
 संस्थाप्य विधिदृष्टेन कर्मणेति निम्नं समंतत्तु भागान्निम्नायां तु यवस्थितं विषमं संस्थितं यत्र पूजाकर्तुं
 न शक्यते तस्मिन् देशे व्यवस्थितं दिङ्मुदं विशेषविध्यं नावेपि उदगतिरिक्तदिक्प्रणालिकं पतितं गता
 दोमध्यस्थं संपूर्णपिंडीकांश्चेत्तर्गतं प्रसादमध्यनागे स्थितमित्यपि केचित् एवं विधिं नित्येन न लक्ष्मोऽस्ति
 तं नमस्फुटितं विद्युद्भूततिरिक्तायां ग्रहणं तेन घन्यो निर्वणशब्दापि लक्ष्मोऽस्ति तादि अनिरिक्तानामेवोप
 लक्षकः पीठाश्च चालितं लिङ्गं निर्दोषं तु भवेद्यदि ततोपि स्थापयेत्तत्र जपे छुस्ममघोरकं त्यजेत्सदा
 षितं लिङ्गंश्च पंचाद्यैश्च सेवितं लिङ्गांतरं प्रतिष्ठाप्य विशुद्धमधिगच्छतीति सिद्धांतोऽस्य रोक्तेः तत्रै
 व लिङ्गादीनां च जीर्णानां प्रोच्यते विधिरुद्धिर्नो सर्वरिष्टविनाशार्थं सर्वप्राणिहितार्थकः लिङ्गस्यापि
 डिक्तायाश्च प्रतिमामुखलिङ्गयोः सर्वेषां परिवाराणां हर्म्यप्राकारयोस्तथा उद्धारश्चावृत्तिः प्रोक्ता योद्धार

३५

हेतुरुच्यते आवृत्तिः पुनः संस्कारः स्फुटिते संडिते नमो दग्धे वा शनिनाग्निना उक्तं तैः शत्रुनिश्चारेः करि
 णाश्चोतसात्कृते लिङ्गे पीठादिके वापि विशीर्णे कालपर्ययात् देहं जीर्णं यथा देही सत्कान्यदुपगच्छति
 लिङ्गादिन्यतिजीर्णानि तथा मुंचंति देवताः संडितं चूर्णितं लिङ्गं प्रेताद्या आश्रयंति च लिङ्गाद्यं सत्त्वशून्यत्वा
 नथा च ब्रह्मराक्षसाः कर्तृर्नृपाणां राक्षसतद्गमस्य विशेषतः पीडां कुर्वन्ति तेत्युक्तां दुर्निक्षं मरणदिकं तस्मा
 त्सर्वप्रयत्नेन कुर्यादुद्धारणक्रियां स्वायंनुवेच देवे च वाणलिङ्गे तथैव च ऋषिनिश्चासुरैर्देवैस्तत्त्वविद्विप्र
 निष्ठिते लिङ्गे जीर्णादिदुष्टेऽपि नोद्धारः स्तत्र कारयेत् इदमपि स्वायंनुवादिम्यतिरिक्तविषयं न तु देवान् व्यक्तिना
 नतस्त्वापि ते दानीतनतादृशव्यक्तिविषयं स्वायंनुवादि लिङ्गानां जीर्णपीठं परित्यजेत् उक्ते जीर्णादि निर्दुष्टं
 मानुषं तु परित्यजेत् दिङ्मुदं पतितं स्नानात्तु मध्यस्थं स्नोतसात्कृतं चोराद्यैश्चालितं लिङ्गं स्थापयेत्तत्र निर्वणं पुनः
 लोहाद्यैः चितनिनां गंधाय स्थापयेत्पुनः सुवर्णाद्यष्टकोहनिर्मितं लिङ्गं देवाद्भगवतद्देवसज्जं कृत्वा पुनः स्था

पयेदित्यर्थः बाहुपादशिरोहीनांकर्णनासास्यहीनकां तादृशीपरिवाराणोप्रतिमांपरिवर्जयेत् यद्रव्यंयत्प्र
 माणंचलिंगंवाप्रतिमापिवा तादृकतेनैवमानेनततद्रव्येणकल्पयेत् कारयेन्नान्यमानेननान्यद्रव्येणतत्पुनः
 नान्याकारंचनान्यत्रस्थापयेत्तदुत्तमः स्नानसायत्ततेलिङ्गेप्रासादेवातदन्यतः तस्मिन्पगतेदेशेस्थाप
 येद्वाध्ववर्जिते प्रासादेपतितेहर्म्येगोपुरेमंडपादिके तदाकारंचतद्रव्येस्तमानंतत्रकारयेत् कर्मयोग्यान्नि
 लाग्रात्याहुदकाश्चतथाविधाः हीनद्रव्यकृतं हर्म्यंश्रेष्ठेद्रव्येसमाचरेत् हीनंवाप्यधिकंमानमाकारंवान
 कारयेत् एवमुक्तेनमार्गेणदोषैरुक्तेर्विचार्यच लिङ्गपीठादिकंजीर्णंनदुद्धारंतथाचरेत् हीनवाप्यधिकं
 जीर्णंतदुद्धारंतथाचरेत् तिथिर्नक्षत्रवारादितदर्थंनविचारयेत् जीर्णंनोद्धारयेद्विद्वानूनजीर्णंनैवचा
 लयेत् जीर्णस्यधारणेदोषञ्जीर्णंचालनेतथा तस्मान्नधारयेज्जीर्णंनजीर्णंरक्षयेद्बुधः सुस्थितंदु-
 स्थितंवापिशिवलिङ्गंनचालयेत् शतेनस्थापनंकुर्यात्सहस्रेणतुचालनं अस्यश्लोकस्यवाक्यार्थोवर्ण्यर्थः

३६

ययथागमं नित्यंपूजादिनिर्युक्तंजीर्णाद्युनपिसुस्थितं हीनंपूजादिनिर्लिङ्गमजीर्णमपिदुस्थितं देवता
 स्थापितंलिङ्गमोहानिमित्तमागतं तल्लिङ्गंदुःस्थितंचापितंत्रैरितिनिश्चितं सहस्रादिकहोमेनतस्यचा
 लनमीरितंस्थापनंशतहोमेनतस्यलिङ्गस्यचोदितं एवंबहुविधैस्तत्रैर्दोषाश्चबहुचोदिताः परीक्ष्यबहुधा
 तांश्चजीर्णलिङ्गंसमुद्दरेत् हयशीर्षागमेपि जीर्णोद्धारविधिंरुक्मसंक्षेपात्मब्रवीमि ते चालितोत्पादिता
 न्ममिः केनचित्पापकर्मणा चंडालवत्यसंस्पर्शदूषितावह्निनाचया स्वयमापतिताजीर्णानदीवेगादिपाति
 ता अपुण्यजलसंस्पृष्टाविप्रक्षतजदूषिता पतिताद्यर्चिताश्लेषविष्मन्नादिविदूषितासत्रणालक्षणेपेता
 संस्कार्यादिशिकेनतु न्ममिर्लिङ्गमीश्वरप्रतिमाचचंडालवतीनत्स्पृष्टाअसंस्पर्शानिषिद्धस्यर्शःजीर्णकालबा
 हुसेनक्षारादिसंबन्धेनेवविशीर्णसत्रणएकदेशतन्मादेशिकउपासकः पूर्वोक्तेनविधानेनैवेदिकेनसुरोत्त
 म अचलांदूषितामेवंस्थापयेद्विधिंनोद्धृतामित्यर्थः पूर्वपीठंपरित्यज्ययदन्यदपितद्गतं ततोयथोक्तविधि

नाप्रासादेवंनिवेशयेत् दुष्टं पूर्वासनं परित्यज्या न्यस्मिन् प्रासादगत आसने यथोक्तेन च लार्चा स्थापन प्रकारे
 ए पुनः स्थापयेदित्यर्थः अतिजीर्णं तथा व्यंगां दारवीं शौचजामपि परित्यज्य न्यसेद न्यां पूर्वोक्तविधिना गुरुः
 संहारविधिना तत्र मंत्रात्सत्त्वदेशिकः सहस्रनारसिंहेन दुत्वात्तामुद्धरेद्गुरुः संहारविधिना प्रातिलोम्येन
 मंत्रानुकुलाः सत्त्वोद्धृत्य नारसिंहेन सिद्धमंत्रेण होमद्रव्यमाज्यमनादेशात् वृषं संयोजयित्वा नुमंत्रेणोद्धा-
 त्वदेशिकः दारवीं दाहयेद्वन्होशौचजां प्रक्षिपेज्जले धातुजोरत्नजां वापि प्रक्षिपेन्मकरालये अगाधे चान्य-
 तोये तु क्षिपेन्नाद्यां जले महा वृषं वृषो वारज्वासंयोज्य मंत्रेण पाशुपतेनोद्धाहयेदिति त्रिविक्रमः यानमारो-
 ष्य जीर्णं वा छाद्य वस्त्रादिना गुरुः शंखदुंदुभिनिर्घोषैर्गीतवादित्रनिःस्वनेः नीत्वा गाधं जलं रम्यं नागीरण्या-
 मथा एव विष्वक्सेनाय वीर्येण प्रक्षिपेतां ततो गुरुः यानमारोष्येत्यादि पूर्वोक्त एव प्रतिप्राद न ईति कर्तव्यता
 त्वर्थं विष्वक्सेनोद्देशेन वीर्येण बीजेन गुरुर्नागीरण्यादि जले तां प्रतिमां क्षिपेदित्यर्थः रत्नानि क्षिप्तानि

३७

रत्नान्यादयस्वयंदद्यात्तु दक्षिणां धेनवो दशवापंचस्वर्णवस्त्राद्यलंकाताः जीर्णोद्धारप्रदानव्यागुरवे वि-
 धुतुष्टये लिंगान्यनिक्षिप्तानि रत्नान्यादादयस्वयं यजमानो दशधेनुः पंचवाहेमवस्त्राद्यलंकृतां गुरवे दक्षि-
 णां दद्यादित्यर्थः नोजनीया विधुनक्तादियमन्नमवारितं त्रिरात्रमुत्सवः कार्यः पंचसप्त अथापि वा बलिश्च
 विधिना देयो यथोक्तेन सुरोत्तम यथोक्तेन च लार्चायां प्रतिष्ठोक्तप्रकारेण ततो निवेदयेद न्यां प्रतिमा लक्षणा-
 न्विता निवेदयेत् स्थापयेत् तत्क्षणादेव राजेंद्रतस्य दोषस्य शांतये संपत्तिर्वा विपत्तिर्वानोपेक्षां तत्र कारये-
 त् अपास्य पिंडकां पूर्वामन्या तत्र निवेशयेत् यत्तद्भ्या यत्प्रमाणं च यामूर्तिश्चोद्धृता हरेः तद्भ्या तत्प्र-
 माणा च सामूर्तिस्तत्र कीर्तिता यत्प्रमाणं यदाकारं या नमयं बिंबमुद्धरेत् तत्प्रमाणं तदाकारं तन्मानं तत्र
 विन्यसेत् विहाय पिंडिकां पूर्वोत्तहिने चापरान्यसेत् द्वितीये वा तृतीये वा दिवसे स्थापयेद्भूरि अत उ-
 र्वेन वेदोपो विधिनापि निवेशिते अनेनैव चिन्तानेन लेप्पादी रूचि सज्जयेत् कुड्यलिखिताः प्रति

स्थापिताः प्रतिनालेष्याः अन्यद्विकल्पयेत्तत्र तत्प्रमाणं तदा कृतिं एष संक्षेपतः प्रोक्तो जीर्णोद्धारविधिस्तत्र
सर्वेषामेव देवानां एष साधारणः स्मृतः यो जीर्णविधिना विंबं संस्कुर्यान् मानवो नुवि फलं दशगुणं त-
स्य मूलां नास्त्यत्र संशयः वा पीकूपतडागानां सुरधाम्नां सदानघ्य प्रतिमानां सभानां च संस्कृता यो नरो
नुवि पुण्यं शतगुणं तस्य नवे मूलां न संशयः संशयो न्न कर्तव्यो जीर्णसंस्कारकर्मणि मूलाद्दशगुणं प्रो-
क्तं पुण्यं कूपे प्रतिष्ठितं प्रतिष्ठितमिति नावोक्तः प्रतिमायां शतगुणं कूपादेः परिकीर्तितं प्रतिमादीदश
गुणं जीर्णसंस्कारणात् न वेत् कूपप्रतिमयोर्दशगुणं शतगुणयोरत्यल्पमहत्वापेक्षया न्यवस्था अग्नि
पुराणे सुः स्थितं दुः स्थिवापि शिवलिंगं न चाचयेत् शतेन स्थापनं कुर्यात्सहस्रेण तु चान्नं पूजादिभि
श्वसंयुक्तं जीर्णद्यमपि सुस्थितं पूजयारहितं यत्तददुष्टमपि दुस्थितं अयं च चान्ननिषेधो विधि
व्यतिरेकेण शतसहस्रसंख्येन कृतसंख्येयत्वाद्गो गते गोश्वाश्च श्वेत्यत्रैव बहूनाकारित्वाद्यः सहस्रं शता

श्वमित्यादौ बाहुल्येन दर्शात्तच्चैति न्ययविदः सिद्धांतशोरखरेतु होमगतेयं संख्येत्युक्तं यद्यपि तत्रैव असुरैर्मु
नि निर्देष्टव्यस्तत्त्वविद्भिः प्रतिष्ठितं जीर्णवाप्यथानग्नं विधिनापिन चालयेत् इति तदसुरादिप्रतिष्ठापितत
द्व्यक्तिनाशेन तच्छान्दस्यापिते तदानीं तन्ताच्छ्रव्यक्तिविषयं जीर्णे द्वारप्रकारोप्यत्रैव याम्येमंडपमीशे
वा प्रत्यग्द्वारे क्तोरणं विधाय द्वारपूजादि स्छंदिले संप्रपूजनं द्वारपूजादि शिवकुंभपूजांतमिति त्रिविक्र
मः मंत्रानुसंतर्प्य संपूज्य वास्तु देवास्तु पूर्ववत् दिग्बलिंच बहिर्देवा समाचम्य स्वयंगुरुः ब्राह्मणान् नोज
यित्वा तु शंभुविज्ञापयेत्ततः दुष्टलिङ्गमिदं शंभो शातिरुद्र रुणस्पचेत् रुचिस्तवास्तु विधिना अचितिष्ठ च
मां शिच एवं विज्ञाप्य देवेशं शंभो मंसमाचरेत् मध्वाज्यक्षीरदुर्वानिमूलेनाष्टधिकं शतं ततो लिङ्गं च सं
स्त्राप्य पूजयेत् स्छंदिले तथा छिं गच्छिं गाधितिष्ठत देवता स्छंदिले संस्त्राप्यत्यर्थः ॐ व्यापके श्वरा येति नाम्ना ने
नाशि वार्चनं ॐ व्यापके श्वरश्च दयाय नमः ॐ व्यापके श्वरश्चिरसे स्वाहा ॐ व्यापके श्वरश्चि स्वायै वषट् इत्याद्या

त्वं इत्यंगमंत्राः ततस्तत्राश्रितं मंत्रं वारयेदस्त्रबंधनः सत्वः कोपीहयः कश्चिच्छिङ्गमश्रित्य तिष्ठति लिङ्गं त्य
 क्ता शिवाज्ञातिर्यत्रेष्टं तत्र गच्छतु विद्याविद्येश्वरैः शंभुः शंभुरत्र न विष्यति सहस्रं प्रति नागं चतनः पाशु
 पताणुना हुत्वा शान्त्यंबुना प्रोक्ष्य स्पृष्ट्वा कुशोर्जपेत्ततः ब्रह्मशिलापिण्डि लिङ्गात्मकदेवतानागत्रयसंस्का
 रार्थं पाशुपतास्त्रेण हुत्वा शान्तिकच्छोदकेन देवं सं प्रोक्ष्य कुशोस्पृष्ट्वा होमसंख्यया पाशुपतमंत्रं जपेत्
 दत्वा र्घ्यं च विजोमेन न त्वत्वाधिपांस्ततः मूर्तिमूर्तिश्वरान् लिङ्गे पिण्डिकां संस्थितान् गुरु विसृज्य स्वर्णपा
 शेन वृषस्कंधस्थवा तथा रज्ज्वा बध्वा तयानीत्वा शेषमंत्रगुणं घनेः तज्जले निक्षिपेन्मन्त्री पुष्ट्यर्थं जुहु
 याच्छतं तृप्तये दिक्पतीनां च वास्तुशुद्धेः शतं तैशो रक्षां विधाय तद्ब्रह्मी महापाशुपतास्त्रतः लिङ्गम
 न्यतस्तत्र स्थापयेद्विधिबद्धः विजोमेन पराङ्मुखः संज्ञकं तत्त्वत्वाधिपमूर्तिमूर्तिश्वरावक्ष्यंते सि
 द्धान्तशेखरे जीर्णोद्धारविधिं वक्ष्ये समासास्तत्र चोदितं ईशान्यां दक्षिणे वापि मंडपं पश्चिमामुखं कुर्यात् ३९

तत्पूर्ववत् सर्वमेकास्यं चेकतोरणं पूर्ववत् सर्वस्तं नादिद्वारपालार्चनं कुर्यात् स्तंडीले मोशिवार्चनं द्वारपाला
 र्चनं मंडपप्रतिष्ठाप्रकारेण मंत्राणां तर्पणं कुर्याद्वास्तुदेवार्चनं तथा मंत्राणां देवस्थापितकलानां
 अंतर्बहिर्वलिंदद्याच्छिवनक्तांश्च नोजयेत् शिवनक्तान्यं चेति त्रिविक्रमः द्विजान् कर्मकारादींश्च
 ततो विज्ञाय येच्छिवं दोषैर्लिङ्गमिदं दुष्टं शान्तिरस्त्वस्य चोद्धृते तस्मादेनं विधानेन माधित्तिष्टमहेश्वर
 नवत्तितिवचस्तेन प्रोक्तं तद्वाचयेद्गुरुः तेन शिवेन प्रोक्तं शान्तिर्नवत्तितिवचो गुरुर्वाचयेत् विज्ञाप्यैवं
 शिवं नक्त्या शान्तिहोमं समाचरेत् मधुना ज्येन दुग्धेन दूर्वा निर्मूलमंत्रतः शतमष्टाधिकं मंत्रं प्रत्येकं जु
 हुयात्ततः मंत्रं मूलमंत्रमुच्चार्येत्यर्थः त्रिनिश्चमधुरैः सार्द्धं समिधो घोरमंत्रतः शान्त्यर्थं वर्तुले कुण्डे सहस्रं
 जुहुयाद्गुरुः अथ वास्त्रेण जुहुयाद्वा तृतिनिश्च पूर्णया बध्नीयात्कंकणं होमं लिङ्गस्योत्तानके करे
 लिङ्गस्योत्तानं करं नावयित्वा तत्र हेमं कंकणं बध्नीयादित्यर्थः लिङ्गसंस्नाप्य संपूज्य पूर्वोक्तविधिना त

तः सांगं संपूजयेद्भक्त्या स्तुतिरेव्यापकेश्वरं लिंगाश्रितानि स्तुतानि ताडयेदस्त्रमंत्रतः यानि कानि च न स्तुता
नितिष्ठं त्याश्रित्य लिङ्गकं तत्काश्रिवाज्ञया तानि वज्रं तु स्नानमौचित्यं विद्याविद्येश्वरे युक्तः शिवलिङ्गेन
विष्पति इति दत्त्वा शिवस्याज्ञांततो नागत्रये गुरुः दुत्वादुत्वास्त्रमंत्रेण तथा पशुपतास्त्रतः प्रति नागंसह
स्रंच संचेष्टांति घटोर्केः ब्रह्मशिखापिंडीलिङ्गात्मकदेवनागत्रयं संस्कृतं त्रिसहस्रमस्त्रेण दुत्वाति नैव प्र
ति नागं कशत्रुशसहस्रेणानिषिंचेदित्यर्थः मूलमध्याग्रे केर्दुर्नेः स्पृष्ट्वा च जपमाचरेत् ब्रह्मशीलां मले
न पिंडीमध्ये न लिङ्गमग्रे एदेर्नेः स्पृष्ट्वेत्यर्थः प्राग्वत्याशुपतास्त्रं च जपेद्वोमस्य संख्यया सद्योजातादिव
क्लेषु दद्यादध्वं पराङ्मुखं दुष्टलिङ्गप्रतिपत्तिमाह सौधं नूतनौपरित्याज्यं दारुजं चाग्निना दहेत् सौधं सु
ध्याननिर्मितं लिङ्गे लोहजं तेन कार्यं स्याच्छेत्तु जं चाप्सु निक्षिपेत् सुवर्णद्यष्टलोहनिर्मितं नयंचेत्तेनैव सुवर्ण
दिनात् कार्यमित्यर्थः तत्त्वतत्त्वेश्वरान् लिङ्गान् मूर्तिमूर्तिशिवरानपि लिङ्गस्त्वनिसृजेत्संजीवीपीठब्रह्मशिखा

४०

गतान् वृषस्नानविसृजेत्तद्वदंगमूर्तिस्थितानपि ततः सुवर्णपाशेन रज्वागोचर्मजातया वृषस्कंधस्थया
बध्वा लिङ्गं पीठं च चर्मणा शिवमास्त्विति शब्दाद्ये स जनोप्याहरेद्गुरुः उद्धारार्थं च लिङ्गस्य तो वृषो प्रेरयेत्
तः बहिर्नीत्वा ततो लिङ्गं पीठं ब्रह्मशिखाचुषं रथादिकं समारोप्य समुद्रे निक्षिपेत्ततः स्तूलुलिङ्गो धृतो ब
ध्वा गजं वा प्रेरयेद्गुरुः सौधं नूतनौपरित्याज्यं दारुजं चानले दहेत् सर्वानि क्षिपेत्तोये लिङ्गवा प्रतिमादिकं
ततः पाशुपतास्त्रेण शान्त्यर्थं जुहुयाच्छतं लोकपालानुनिस्तद्वद्वास्तुशान्त्यै शान्तं शान्तं प्रतिदेवतं शान्तं जुहुया
दित्यर्थः रक्षां कुर्याच्च तद्रम्यं महापाशुपताणुना तन्मानं तन्मयं लिङ्गं तत्र संस्थापयेत्पुनः प्रतिष्टेक्तेन
मार्गेण सर्वकर्म समाचरेत् हर्म्यस्य परिवाराणां प्राकारादेः समुद्धृतो सर्वेषामपि जीर्णानामेव एव विधिः
स्मृतः कर्ता त्रदक्षिणां दद्याद्गुर्वादिभ्यो यथोदितां यत्पुण्यं स्थापयेत् प्रोक्तं तत्कमेतदुद्धृतो अयमत्र निर्गलि
तीर्थः लक्ष्मोऽस्ति तः स्फुटितचिश्रीर्णं स्वपचसेवितानां लिङ्गानां तादृशीनां बाहुपादशिरः कर्णनासास्यही

नानां प्रतिमानां च विद्युक्त प्रकारेण चालनं जलादौ प्रतिपादनं च कृत्वा नूतन प्रकारेण तस्मिन्नेव स्थाने पूर्व
 सजातीयद्रव्यनिर्मितं तन्मानं तदाकारं लिङ्गं तादृशी प्रतिमां च स्थापयेत् अतिजीर्णमिति पूर्वोक्ता द्वयशी
 र्षकाक्यात् पीठाच्च चालितं लिङ्गमिति त्यजेत्सदोषितं लिङ्गमिति चाहुपादशीरोदीनामिति यद्रव्यं यत्प्रमा
 णं चेति च सिद्धान्तशेखरेकेः अस्मादेव वाक्यानि च यावत्प्रतिपत्तिप्रयोजकदोषा नावाच्यं न्युज्जानिस्मविम
 स्तदिदं नूतानां च वैधवाचनं तेषामेव पुनः स्थापनं च न प्रचूर्णयोस्तदपवादनां प्रतिपादनं पूर्वकं नूतना
 नां स्थापनं अनेकशकलत्वेन चूर्णितत्वेन चोद्धारपुनः स्थापनविध्योरप्रवृत्तेः चालितचलितपातितपतित
 मध्यस्थानां तु नोद्धारो न च त्यागः किंतु तेषामेव पुनः स्थापनं उद्धृतः स्योद्धारसंज्ञावान्निदुष्टत्वेन प्रतिपत्तिवि
 ध्यप्रवृत्तेश्च एते नैव नदीवेगोन्मत्तशत्रुचौरहस्ताद्यपहृतानां लाने तान्येव पुनः स्थापनीयानितेषाम
 लानेतु तादृशान्यन्यानि स्थाप्यानि निषिद्धस्य र्शदूषितनिषिद्धजलस्पृष्टविप्रक्षततजदूषितपतिता

४१

यत्चित्तं श्लेषविण्मूत्रादिदूषितानां स्वस्थानास्थितानामेव पुनः संस्कारो नोद्धारो नापि प्रतिपत्तिः अतिजीर्ण
 मिति पीठाच्च चालितामिति त्यजेत्सदूषितं लिङ्गमिति पूर्वोक्ता द्वाक्यानि च यावत् अनुधृतानामेव तत्रैव सं
 स्कारसंज्ञवात्सल्यलान्तरनयनविधाना नावाच्य एतेन स्थानादचलितस्याविकृतस्य च विद्यद्भूतदग्धादेर
 प्येवमेव व्यवस्था स्थानाच्चालितस्य तु पुनः स्तत्रैव प्रतिष्ठा स्थानान्तरविधाना नावाच्यं चलितस्य विकृतस्य न
 त्यागस्त्वादृशस्यान्यस्य प्रतिष्ठा च रक्ष्य पूर्वपिंडिब्रह्माश्रयायुद्धारः प्रतिपत्तिर्विधिना पिंडिकांतरादिनि
 वेशश्च व्यंगे तु पूर्वपिंडीकादीनां न मत्वे एवमेव पिंडिकाया नावेतु पिंडिकाभ्यंतरस्थापनमात्रमित्यादिदुष्ट
 लिङ्गानामित्यग्निपुराणवाक्यालिङ्गे पीठादिके वा पीतिसिद्धान्तशेखरवाक्यात् पूर्वपीठं परित्यजेति ह्यशीर्ष
 वाक्याच्च सुवर्णादिनिर्मितं नंगादौ तु तेनैव सुवर्णादिना तादृशं वा तत्परिमाणं च लिङ्गादिकृत्वा तत्रैव पुनः
 स्थाप्यं यदि तेन सुवर्णादिना तादृशं कर्तुं न शक्यते तदा समुद्रे निक्षिपेत् रत्नजातु समुद्र एव क्षेपाभ्या रत्नजाय

दिग्धापिस्वकांतिनजहातितत् तदोसैवस्थाप्येतित्रिविक्रमः लोहाद्यचिन्ननिन्नांगईतिसिद्धांतशेख
 रवाक्यात् धातुजोरत्नजांवापीतिहयशीर्षवाक्यात् ईतिजीर्णद्वारविधिः अथास्यप्रयोगः यजमानउ
 द्गार्यादक्षिणस्यामीशान्यांवापश्चिमद्वारेकतोरणमंडपंतन्मध्यनागेवेदिंपूर्वनागेवर्तुलंचतुरस्त्रंवाकुंडं
 स्तुंडितंवापश्चिमेवास्तुपीठंतत्तरेवालुकयास्तुंडितंचक्रत्वादशकालादिस्मृत्यामौलफलाद्यातगुणफलका
 मोत्स्यप्रतिमायांतुदशगुणफलकामोवाजीर्णादिदोषदुष्टस्पृष्टिगस्पप्रतिमायांचाउद्धारमुद्घृत्यणंवाकरि
 ष्यईतिसंकल्पयेत् पिंडिकावृषगरुडप्रासादकलशेषुतुईश्वरप्रीतिकामईतिविशेषः सर्वत्रैश्वरप्रीतिका
 मोवातगोगणेशपूजास्वस्तिवाचनमातृकापूजानांदीश्राद्धानिस्तुनप्रतिष्ठावत्कृत्वातद्वदेवब्रह्माचा
 र्यसदस्यान्धान्निंशषोडशाष्टौचतुरोवाक्रुत्विजोद्वारपाठाष्टौचतुरोवावृत्त्वावस्त्रातंकारमधुपर्कादिनि
 स्तान्पूजयेत् अथाचार्योमंडपपूजादिशिवकुंनपूजांतं कृत्वावास्तुमंडलेवास्तुमहावेद्यांचदेवतास्था

४२

पनंकृत्वापीठादौप्रणवेनासनंदत्वा ॐ व्यापकेश्वरायएत्थेहि नमः ॐ व्यापकेश्वरायत्तदयायनमः ॐ
 व्यापकेश्वरनेत्रत्रयायवौषट् ॐ व्यापकेश्वरअस्त्रायफट् ईतिमंत्रैःशिवमर्चयेत् देवतांतरोद्गारेमूल
 मंत्रेणार्चयेत् ततोऽग्निसंस्थाप्यलिंगचालनार्थंमूलमंत्रेणतिलाहुतिसहस्रंहुत्वामंडलदेवताहोमंपूर्ण
 हुतिंचक्रत्वा जीर्णंनग्नमिदंदेवसर्वदोषावहंनृणां अस्योद्गारेकृतेशांतिःशास्त्रेस्मिन्कथितात्तया जीर्ण
 द्वारविधानंचपराष्ट्रविवर्धनं तदत्राधिष्ठितान्देवप्रोद्गरामितवाज्ञयेतिदेवस्यजीर्णदोषंश्रावयित्वा-
 शित्तियुतःसांगंशिवंचिसृज्ययजमानस्यसौवर्णंकंकणंवध्वासौवर्णखनिवेणोधृत्यरथमारोप्यतरुछा
 येपर्यंतदेवोवृक्षमूलेअगाधनदीह्रदेवावामदेवेतिमंत्रेणक्षिपेत् प्रतिमांतुप्रणवेनप्रक्षिपेत् दारु
 जंचेत्तदुत्तरेदहेत् रत्नजंलिंगंयदिनिजकांतिमदेवनवतितदातदेवपूर्ववस्थापयेत् सुवर्णादिमयं
 तदेवसाग्रंकृत्वास्थापयेत् प्रासादित्वयंविशेषः प्रासादमंत्रान् खट्वोचुरिकायांचासंयोज्यस्तुनप्र

सादसिद्धिपर्यंतं स्वप्नादिकर्मयित्वा प्रासादे सिद्धे स्वप्नदिमंत्रान् यथास्नानं प्रतिष्ठा कल्पेन्यस्य यजमान
मन्त्रिषिंचेत् ततो न्यलिङ्गं प्रतिमां वार्तत्रैव विधिवत् स्थाप्य ध्रुवाद्यौरित्यादिमंत्रान्पठित्वा स्थिरीकृत्य
बहुसंपूज्य प्रार्थयेत् ज्ञानतो ज्ञानतो वापि यद्युक्तं न कृतं यदि तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादान्महेश्वर
कर्तुराज्ञः प्रजानां च शांतिर्न वक्तुं सर्वदा अस्माकं शिष्यानां चैव सुप्रीतो न व सर्वदेति इति श्रीमीमांस
कशांकरनट्टात्मज नट्टनीलकण्ठेन कृते नास्करे प्रतिष्ठामयुखोष्टमः समाप्ति

॥ ईतिप्रतिष्ठा मयूखसमाप्तपत्र ॥ ४३ ॥